

Domein A: Vaardigheden

A1:	Informatievaardigheden
A2:	Concept-context & paradigma's
A3:	Onderzoeksvaardigheden

Subdomein A1:

Wat is het verschil tussen betrouwbaarheid en representativiteit van informatiebronnen ten opzichte van betrouwbaarheid en representativiteit van een onderzoeksmethode/onderzoeksresultaat?

- **Betrouwbaarheid:** mate waarin een meting onafhankelijk van toeval en vrij van willekeurige meetfouten is
 - het mag niet uitmaken wie de test uitvoert of welke proefpersoon (van dat 'segment')
- **Representativiteit:** elk kenmerk van een groep mensen heeft evenveel kans om id steekproef te komen.
 - Steekproef is aselekt: vooraf geen selectie van de te onderzoeken kenmerken

In het geval van informatiebronnen stel je bij 'betrouwbaarheid' en 'representativiteit' vragen over de schrijver en de wijze waarop de menselijke bron verzameld is en weergegeven wordt. Als er gepraat wordt over 'betrouwbaarheid' en 'representativiteit' bij een onderzoeksresultaat wordt gekeken naar toeval en kansen, en de verhouding tov de groep

Subdomein A2:

De definities van de hoofd- en kernconcepten

Je moet de sociaalwetenschappelijke paradigma's kunnen onderscheiden, ze herkennen in visies op maatschappelijke verschijnselen en ontwikkelingen en vanuit elk paradigma redeneringen opzetten.

Zie document '5.3 paradigma's'.

→ [klik hier als je niet in dat document zit](#)

Subdomein A3:

Wat betekent het als onderzoeksresultaten moeten worden beoordeeld op betrouwbaarheid, validiteit, representativiteit en generaliseerbaarheid?

- **Betrouwbaarheid:** mate waarin een meting onafhankelijk van toeval en vrij van willekeurige meetfouten is
- **Validiteit:** gemeten met helder omschreven standaarden die verantwoord kunnen worden op basis van eerder onderzoek. De onderzoeker weet wat hij wil meten, dit is dan ook duidelijk omschreven
- **Representativiteit:** elk kenmerk van een groep mensen heeft evenveel kans om id steekproef te komen.
- **Generaliseerbaarheid:** steekproef levert gegevens op die gelden voor het overige deel (externe validiteit) In hoeverre eigenschappen die in de steekproef gevonden zijn gelden voor de hele populatie.
- **Transparantie:** helder over manier van onderzoek, verzamelde gegevens en analyse + doorzichtig en openbaar → herhaalbaar

Zet een eenvoudig onderzoek op over een concreet maatschappelijk verschijnsel. Dit betekent: Een onderzoeksvraag formuleren;

In hoeverre beïnvloedt het helpen van de kerk, de mate van cohesie binnen de kerkelijke jeugd

Een juiste hypothese formuleren;

Hoe meer de actor betrokken is bij de kerk, bijvoorbeeld door schoon te maken en leiding te hebben over kindergroepen, hoe groter de cohesie binnen de kerkelijke jeugd. Er is dus een grote invloed van de betrokkenheid op de cohesie

Variabelen onderscheiden (afhankelijke en onafhankelijke variabelen)

- **Onafhankelijke variabele:** de variabele die invloed heeft, oorzakelijke variabele
 - **Afhankelijke variabele:** de variabele die wordt beïnvloedt, gevolg variabele
- Onafhankelijke variabele: de mate waarin de actor betrokken is bij de kerk
Afhankelijke variabele: de mate van cohesie binnen de kerkelijke jeugd

Deze variabelen kunnen operationaliseren (indicatoren)

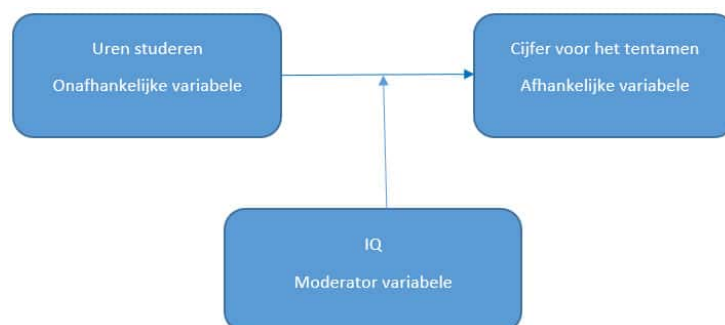
- **Operationaliseren:** meetbaar maken van variabelen voor een onderzoek, dit doe je met indicatoren.
- **Indicator:** zet je op het spoor van een variabele
 - VB: variabele = opleidingsniveau, indicator = mogelijkheid van 1: basisschool t/m 5: uni

Objectieve indicatoren om de mate van betrokkenheid te meten: de mate waarin de actor gaat naar: vereniging, soos, kerkdiensten & de mate waarin de actor een functie heeft in de kerk; leidinggeeft binnen een groep, schoonmaken, enz

Subjectieve indicatoren om de mate van cohesie te ontdekken: schaal 1 t/m 5: de sfeer binnen de jeugd, de ervaren waardering in de kerk, de ervaren mate van verplichting

Uitleggen welke invloed evt. interveniërende variabelen hebben op causale verbanden tussen variabelen.

- **Interveniërende variabele:** afhankelijke én onafhankelijke variabele tegelijk
 - VB: het opleidingsniveau beïnvloedt het salaris, maar de verklaring hiervoor is dat het opleidingsniveau ervoor zorgt dat iemand een bepaald beroep kan uitoefenen, en dat dat beroep weer invloed heeft op het salaris. Het soort beroep is dus interveniërend.
- **Causaal verband:** oorzaak-gevolgrelatie
- **Interactievariabele:** er is sprake van interactie als het effect op de afhankelijke variabele van een onafhankelijke variabele afhangt van de waarde van een andere onafhankelijke variabele. De laatste variabele is in dit geval de interactie-variabele bij onderstaand voorbeeld het IQ
- **Interactie-effect:** effect waarbij de derde variabele invloed heeft op de relatie van twee andere variabelen, het IQ

Als blijkt dat er een interveniërende variabele is, betekent dit dat er geen sprake is van een causaal verband. Er blijkt dan namelijk een derde variabele te zijn.

Je kunt concluderen of de hypothese aangenomen of verworpen moet worden met behulp van een juiste toepassing van het begrip statistische significantie.

De hypothese moet aangenomen worden, omdat het verband tussen de betrokkenheid en cohesie niet op toeval berust. Door te zeggen dat de hypothese statistisch gezien significant

is geef je aan dat er een kans van 95% is dat de correlatie klopt, en een kans van 5% dat de correlatie toevallig is.

Wat is het specifieke karakter van sociaalwetenschappelijk onderzoek?

Sociaalwetenschappelijk onderzoek gaat vaak niet over makkelijk meetbare indicatoren en simpele feiten, maar over interpretaties en ervaringen. Dit heeft als gevolg dat er soms betekenissen afgeleid moeten worden uit handelingen en gebeurtenissen.

Welke vier onderzoeksmethoden worden onderscheiden & welke eisen worden gesteld?

1. Enquête: voor grote hoeveelheid kwantitatief data. Let op: vragen moeten eenduidig zijn, niet voor verschillende interpretaties mogelijk & niet suggestief
2. Interview: kwalitatief, dieperliggende informatie. Let op: voor subjectiviteit hoeden door eenduidige indicatoren
3. Observatie: gedrag bestuderen. Let op: voor subjectiviteit hoeden door eenduidige indicatoren
4. Experiment: nabootsen vd werkelijkheid waarbij twee groepen gevormd worden en bij de ene groep een variabele weggelaten wordt, op zoek naar een oorzaak-gevolgrelatie. Let op: de situaties moeten zo gelijk mogelijk gehouden worden, op de te onderzoeken variabele na.

Wat is het verschil tussen causaliteit en correlatie?

- **Causaliteit:** verband tussen twee variabelen, waarbij de ene variabele de andere veroorzaakt
- **Correlatie:** verband en samenhang tussen variabelen, waarbij de sterkte/mate van correlatie kan verschillen.

Bij causaliteit is er sprake van correlatie, bij correlatie hoeft er geen sprake te zijn van causaliteit. Bij correlatie kan er sprake zijn van een derde variabele, in het geval van een causaal verband mogen er slechts twee variabelen zijn.

Hij kan soorten onderzoek onderscheiden en selecteren.

Domein B: Vorming

B1: Socialisatie

B2: Politieke Socialisatie

B3: Visies vanuit paradigma's op socialisatie en politieke socialisatie

Subdomein B1: 4.1- 4.4

4.1: Socialisatie

Wat heeft socialisatie te maken met cultuur? Vat dit voor jezelf samen en gebruik daarbij 'wederzijdse beïnvloeding', 'bewust/onbewust', 'aanpassing', 'cultuurverandering', 'tweede natuur', 'stereotypering/vooroordeel'

- **Socialisatie** is het proces van overdracht en verwerving van de cultuur van de groep(en) en de samenleving waar mensen toe behoren. Het proces bestaat uit opvoeding, opleiding en andere vormen van omgang met anderen
- **Cultuur** is het geheel van voorstellingen, uitdrukkingsvormen, opvattingen, waarden en normen die mensen als lid van een groep of samenleving hebben verworven.
 - **Voorstellingen:** beelden, ideeën, verhalen die mensen hebben over een gebeurtenis (Piet Heijn)
 - **Uitdrukkingsvormen:** materiële aspecten van cultuur, denk aan symbolen als een kruis of Nederlandse klompen, maar ook kleding en taal
 - **Opvattingen:** ideeën die passen in een groter geheel van opvattingen; waardensystemen als het islamitische geloof
 - **Waarden:** idealen (gelijkheid)

- **Normen:** regels die horen bij waarden

Wederzijdse beïnvloeding zorgt (vaak onbewust) voor de overdracht en verwerving van de cultuur, oftewel socialisatie. De actor past zich hierbij aan aan de cultuur, waarbij de actor zelf keuzes maakt welke cultuurelementen hij overneemt & wat zijn denkbeeld is tegenover deze cultuur. Door de bewuste overname van slechts een aantal elementen, zorgt socialisatie voor cultuurverandering. Als de actor zich de voorstellingen, opvattingen, uitdrukkingsvormen, waarden en normen eigen heeft gemaakt, zijn deze zo vanzelfsprekend dat ze als 'tweede natuur' worden ervaren. Deze verworven voorstellingen en opvattingen zijn onder andere stereotypen en vooroordelen.

- **Stereotype:** vaststaande beelden, generalisaties en veronderstellingen over een groep mensen
- **Vooroordelen:** meningen over een groep mensen, niet gebaseerd op feiten

Wat betekent economisch, sociaal en cultureel kapitaal?

- **Economisch kapitaal:** financiële middelen
- **Sociaal kapitaal:** netwerken, contacten en waarderingen
- **Cultureel kapitaal:** culturele competenties, waaronder kennis, houdingen, opvattingen en smaak

Wat heeft socialisatie te maken met 'sociale overerving' en 'tegenstrijdige waarden'?

Het socialisatieproces verschilt afhankelijk van de sociale/maatschappelijke positie, hierdoor is er een grote kans dat de positie voor het kind hetzelfde zal worden als die van de ouders.

Tegenstrijdige waarden kunnen bijvoorbeeld zijn enerzijds horen gehoorzamen en anderzijds leren kritisch na te denken.

4.2: Primaire, secundaire en tertiaire socialisatie.

Geef bij elke vorm van socialisatie een voorbeeld uit jouw eigen leven.

- **Primaire socialisatie:** speelt zich af binnen kleine groepen, waarin mensen directe persoonlijke relaties met elkaar hebben. Het proces verloopt informeel en vanzelfsprekend.
 - mijn familie, die we vaak zien, zij beïnvloeden mijn voorstellingen, opvattingen, uitdrukkingsvormen, waarden en normen.
- **Secundaire socialisatie:** leert mensen hoe zij zich moeten gedragen in formele omstandigheden en omgevingen. Deze gedragingen veranderen per gelegenheid.
 - ik gedraag me anders bij catechisatie dan bij soos, waarbij ik in de eerste situatie mijn serieuze kant laat zien en ik in de tweede situatie voornamelijk mijn vrolijke en energieke kant laat zien
- **Tertiaire socialisatie:** impliciete overdracht van waarden, normen en gedragspatronen door anonieme socialisatoren waarmee mensen niet rechtstreeks een band hebben
 - de dominee die op zondag een preek geeft

4.3: De vorming van de identiteit.

Geef een beschrijving van persoonlijke, sociale en collectieve identiteit.

- **Identiteit:** het beeld dat iemand van zichzelf heeft, dat hij uitdraagt en anderen voorhoudt en dat hij als kenmerkend en blijvend beschouwt voor zijn eigen persoon en dat is afgeleid van zijn perceptie over groep(en) waar hij wel of juist niet deel van uitmaakt
- **Persoonlijke identiteit:** het beeld dat iemand van zichzelf heeft, dat hij uitdraagt en anderen voorhoudt
- **Sociale identiteit:** deel van iemands zelfbeeld dat is afgeleid van zijn kennis en beeld over de groep(en) waar hij deel van uitmaakt
- **Collectieve identiteit:** beeld wat mensen ten aanzien van een groep als kenmerkend en blijvend beschouwen

Geef een eigen voorbeeld waaruit blijkt dat 1) de persoonlijke identiteit botst met de collectieve identiteit, 2) de persoonlijke en sociale identiteit botsen, 3) de sociale en collectieve identiteit botsen

1. Mijn persoonlijke identiteit botst met de collectieve identiteit op het moment dat er grapjes gemaakt worden dat ik en mijn puberale vriendengroep veel zouden drinken.
2. Mijn persoonlijke identiteit botst met de sociale identiteit op het moment dat de groep grapjes over drank en seks maakt.
3. De sociale en collectieve identiteit botsen op het moment dat er (negatieve) grapjes worden gemaakt over pubers waar de pubergroep zelf bij is.

4.4: Cultuur en de dimensies van Hofstede

Vat elke dimensie van Hofstede zo kernachtig mogelijk samen.

Met de dimensies van Hofstede kun je culturen op vijf vlakken van elkaar onderscheiden

1. Grote versus kleine machtsafstand
2. Individualistisch versus collectivistisch
3. Masculien versus feminien
4. Lage versus hoge onzekerheidsvermijding (behoefte aan voorspelbaarheid dmv regels)
5. Lange versus korte termijngerichtheid (kortetermijngerichtheid: voldoen aan sociale verplichtingen, respect voor tradities)

Subdomein B2: 5.1- 5.2

Wat heeft politieke socialisatie te maken met politieke voorkeur?

- **Politieke socialisatie:** het proces van overdracht en verwerving van de politieke cultuur van de groep(en) en samenleving waar mensen toe behoren. Het proces bestaat uit opvoeding, opleiding en andere vormen van omgang met anderen
- **Politieke cultuur:** het geheel van politieke relevante tradities, kennis, opvattingen en oordelen die kenmerkend zijn voor een land, maar ook voor groepen daarbinnen en voor groepen/ organisaties die landsgrenzen doorkruisen

Door politieke socialisatie worden politieke: voorstellingen, opvattingen, uitdrukkingsvormen, waarden en normen overgedragen naar de volgende generatie. Dit geheel geeft een mening weer, wat zich uit in een politieke voorkeur

Op welke vragen geeft een politieke ideologie antwoord?

- **Politieke ideologie:** een samenhangend geheel van beginselen en denkbeelden, meestal uitmondend in ideeën over de meest wenselijke maatschappelijke en politieke verhoudingen
- 1) Politieke vlak: verdeling vd macht id samenleving
 - 2) Economische vlak: organisatie van productie en distributie van goederen
 - 3) Sociaal-culturele vlak: mate van vrijheid vd individu

Noteer de waarden van elk van de drie belangrijkste ideologieën in Nederland.

- 1) Confessionalisme: christelijke waarden, harmonie en samenwerking
- 2) Liberalisme: individuele rechten en vrijheden
- 3) Socialisme/sociaaldemocratie: gelijkwaardigheid dmv een sterke overheid

Welke ideologie spreek jou het meeste aan? Geef aan de hand van drie politieke thema's (zoals bv vluchtelingenbeleid, verzorgingsstaat, criminaliteitsbestrijding, financiering onderwijs) waarom juist deze ideologie jou het meest aanspreekt.

Confessionalisme spreekt mij het meest aan.

- Ik vind het mooi dat er sprake is van een balans op het gebied van economie: enerzijds een sociaal vangnet dankzij de overheid en anderzijds zelfverantwoordelijkheid van de mens. Ik vind namelijk dat liberalen iets teveel op verantwoordelijkheid en vrijheid hameren, terwijl er sprake is van ongelijkheid.

- Het spreekt me aan dat confessionelen op het gebied van onderwijs willen zorgen voor een basisbeurs. Zo wordt onderwijs gestimuleerd wat op lange termijn zorgt voor een goede economie. Bovendien kunnen studenten niet gelijkgesteld worden met volwassenen vind ik, want jongeren hebben nog tijd nodig om kennis te verkrijgen, en dat kost geld.
- Ik vind het goed dat confessionelen criminaliteit willen aanpakken, waarbij er ruimte is voor herscholing - wat ook staat voor solidariteit - en goed is voor de economie

Subdomein B3: 6.

Vat de drie paradigma's kort en bondig samen op basis van deze tekst over socialisatie en politieke socialisatie. Merk op dat er een paradigma mist hier.

- 1) **Functionalisme-paradigma:** (politieke) socialisatie zorgt voor voortbestaan van de (politieke) cultuur
- 2) **Conflict-paradigma:** als er gekeken wordt naar (politieke) socialisatie wordt benadrukt dat dit gevolgen heeft voor ongelijkheid in samenleving en ongelijke machtsverhoudingen, door verschillen in overdracht van sociaal, economisch en cultureel kapitaal.
- 3) **Sociaalconstructivisme-paradigma:** er wordt veel aandacht besteed aan het persoonlijke ontwikkelingsproces, waarbij mensen ervaringen opdoen en betekenissen geven aan dingen.
- 4) **Rationele actor-paradigma** mist

Domein C: Verhouding

C1: 9.1-9.2: Verhoudingen: nationaal en internationaal

C2: 10.1-10.2: Macht en gezag

C3: 11.1-11.4: Internationale conflicten en internationale samenwerking

C4: 12.1-12.6: Machtsverhoudingen binnen een specifieke context

C5: 13.1-13.3: Overheidsbeleid ten aanzien van het buitenland.

Subdomein: C1: 9.1-9.2

9.1: Ongelijkheid: nationaal en internationaal

Noem drie vormen van geïstitutionaliseerde ongelijkheid

- **Sociale ongelijkheid:** een situatie waarin verschillen tussen mensen in al dan niet aangeboren kenmerken, consequenties hebben voor hun maatschappelijke positie en leiden tot een ongelijke verdeling van schaarse en hooggewaardeerde zaken, van waardering en behandeling
Ongelijke verdeling van:
 1. (politieke) macht; fysieke dwangmiddelen
 2. bezit; schaarse en hooggewaardeerde zaken
 3. status; waardering en behandeling van personen

Neemt de sociale ongelijkheid de afgelopen decennia weer toe of juist af? Wat is de belangrijkste verklarende variabele voor sociale ongelijkheid?

De sociale ongelijkheid neemt de afgelopen decennia weer toe. Dit komt voornamelijk bij het opleidingsniveau vandaan.

Onderstaande vijf theorieën geven elk een eigen antwoord op de vraag waarom nationale staten zich tegenover elkaar zo gedragen. Beschrijf elke theorie in een paar korte zinnen. Geef bij drie theorieën naar keuze een actueel voorbeeld.

Realistische theorieën: Realisten beschrijven de werkelijkheid: staten strijden om het voortbestaan van macht, waardoor er een machtsstrijd ontstaat. Het veiligheidsdilemma van nationale staten houdt zichzelf in stand door de wapenwedloop. Alleen vertrouwen, machts-evenwicht of een hegemonie (dominante grootmacht) kan zorgen voor vrede.

VB: in de negentiende eeuw ontstond het Duitse Keizerrijk. Andere staten voelden zich hierdoor bedreigd, het machtsevenwicht was verstoord. Hierdoor gingen verschillende staten hun macht uitbreiden bijv. door de vloot te vergroten enz.: wapenwedloop.

Marxistische theorieën: Er is sprake van structurele ongelijkheid tussen rijke en arme staten. De structuur vd wereldeconomie is: rijke staten gebruiken grondstoffen van arme, waardoor rijken winst maken en nog rijker worden.

Liberalistische theorieën: Staten en deelgroepen binnen de staten hebben allemaal belangen (economisch, ecologisch en/of technologisch). Handel maakt staten wederzijds afhankelijk van elkaar: interdependentie.

Sociaal constructivistische theorieën: Het gedrag van staten wordt verklaard door naar de belevingswereld van mensen te kijken. Als de cultuur, socialisatie en identiteit verandert, verandert het gedrag van staten ten opzichte van elkaar ook.

VB: in de tijd van het imperialisme wilden veroverden staten zoveel mogelijk landen, voor macht, slaven en status. Toen bleek dat het hebben van slaven eigenlijk helemaal niet human is - er was sprake van een veranderend beeld - gingen staten ander gedrag vertonen: ze verboden bijv. import en export van slaven.

Politiek psychologische theorieën: het gedrag van staten wordt verklaard door te kijken naar het denken en de psyche van politieke leiders.

VB: tijdens de Koude Oorlog werd de leider van de Sovjet-Unie vervangen. De leider van de VS vond deze nieuwe leider wel aardig, en zo ontstond er opeens een 'Détente'.

Subdomein: C2: 10.1-10.2

10.1: Macht en gezag

Leg uit dat macht: 1) een relationeel begrip is, 2) toepasbaar op verschillende niveaus, 3) er vaak sprake is van een asymmetrische relatie tussen de actoren, 4) zowel formeel als informeel kan zijn, 5) verschillende bronnen kent (welke?)

- **Macht:** het vermogen om hulpbronnen in te zetten om bepaalde doelstellingen te bereiken en de handelingsmogelijkheden van anderen te beperken of te vergroten

Macht heeft betrekking op de verhouding tussen mensen (relationeel begrip). Want als iemand meer macht heeft dan de ander, zegt dat wat over de (ongelijke) verhouding tussen deze mensen (asymmetrische relatie). Macht is toepasbaar op verschillende niveaus: microniveau (machtsverhouding tussen personen), mesoniveau (tussen groepen) en macroniveau (tussen landen).

- **Formele macht:** macht die formeel is afgesproken en vastgelegd
- **Informele macht:** macht om andere redenen dan de afspraak (charisma, kennis, traditie, enz.)

Machtsbronnen:

1. economisch (schaarse goederen)
2. cognitief (waardevolle kennis)
3. politiek (middelen tot legitiem uitoefenen van dwang)
4. affectief (vermogen emotioneel te binden)

Beschrijf het onderscheid tussen: Polity, Politics & Policy. (dit staat ook in bijlage 5!)

- **Polity:** structuren en organisaties, gespecialiseerde en gezaghebbende (overheids)instellingen
- **Politics:** de machtsstrijd om conflicten op te lossen, waardevolle (materiële en immateriële) zaken toe te delen of beslissingen te nemen
- **Policy:** beleid hoe de samenleving er uit zou moeten zien en welke middelen hiervoor nodig zijn

Wat is het kenmerkende verschil tussen de politieke besluitvormingsmodellen het systeemmodel, het barrièremodel en het stromenmodel?

- **Systeemmodel:** nadruk op eisen, wensen en steun die leiden tot omzetting id politiek en zorgen voor een wet

1. Input: stemkeuzen bij verkiezingen, demonstraties & steun. Poortwachters (media en pressiegroepen wel of juist geen aandacht aan geven) bepalen hier of er id politiek ook over het onderwerp gesproken gaat worden
 - a. actieve steun: iets doen om voor- of afkeur te laten blijken
 - b. passieve steun: iets niet doen om (stilzwijgend accepteren)
2. Omzetting/conversie: subfasen om er beleid van te maken
 - a. 1) Politieke agendavorming: politici zijn bereid eraan te werken. Maar gaat de politiek er ook echt over praten? Vragen als: hoeveel steun, hoe ernstige situatie, hoe haalbare oplossing
 - b. 2) Beleidsvoorbereiding: verzamelen van info, adviezen en alternatieven besproken
 - c. 3) Beleidsbepaling: beslissingen nemen over de inhoud van het beleid: doelen, middelen en tijd
3. Output: wet, maatregel, of juist uitstellen van een wet
4. Feedback: reacties van de samenleving

Het systeemmodel gelooft dat het proces van besluitvorming mede wordt beïnvloed door de omgeving → nadruk op eisen en steun bij input en juist kansen en bedreigingen rondom relaties (zoals EU → minder eigen bevoegdheden) en ontwikkelingen (als demografisch, ecologisch, cultureel, economisch, technologisch en sociaal)

- **Barrièremodel:** benadrukt macht: in besluitvorming, realisatie en hinderen. In de verschillende fasen moeten barrières genomen worden om tot nieuw beleid te komen:
 1. **Poortwachters** willen het probleem op de politieke agenda te zetten; eisen, wensen en verlangens worden naar buiten gebracht
 - a. **(h)erkennen van problemen.**
 2. Politieke wens van **politieke partijen**, maar nog niet behandeld in de Tweede Kamer (is het belangrijk genoeg?)
 - a. **afweging.**
 3. Politiek: **parlement en regering** debatteert over oplossingen (besluitvorming)
 - a. **besluitvorming**
 4. **Parlement en regering** hebben een besluit genomen en erover gestemd (beleidsbepaling).
 - a. **uitvoering**
 5. **Ambtenaren** voeren de wetten uit.
- **Realisatiemacht:** sommige actoren hebben een bepaalde macht nodig om zo'n barrière te kunnen nemen. Denk aan een minister die wetsvoorstellen mag doen.
- **Hindermacht:** actoren gaan proberen te verhinderen dat een barrière wordt genomen. Denk aan mensen die niet willen dat er een nieuwe wet of maatregel komt.
- **Stromenmodel:** toeval/momentum (ipv rationaliteit) speelt een grote rol. Drie stromen die elk alleen hun eigen stroom stromen, als deze bij elkaar komen kunnen de actoren (partijen) de problemen aan de oplossingen koppelen.
 1. Problemenstroom
 2. Oplossingenstroom
 3. Partijstroom (actoren)

Wat zijn de overeenkomsten en verschillen tussen een politieke partij en een pressiegroep?

- **Politieke partij:** belangrijke politieke organisaties in het Nederlands politieke stelsel van evenredige vertegenwoordiging. Zij zorgen voor politieke groepsvorming en daarmee voor politieke representatie. Politieke partijen hebben een beeld van hoe de samenleving er volgens hen uit zou moeten zien. Zo'n beeld heet een ideologie. Partijen hangen verschillende ideologieën aan. Functies:
 1. Rekrutering en selectiefunctie (politieke functies)
 2. Articulatiefunctie: aanhoren van en actie ondernemen voor maatschappelijke eisen en wensen vanuit achterban
 3. Participatiefunctie (stemmen)
 4. Aggregatiefunctie: afwegen van belangen, wensen en eisen

5. Communicatiefunctie: intermediair tussen overheid en burgers en tussen kiezers en gekozenen
 - **Pressiegroep:** groep die invloed en druk probeert uit te oefenen op het beleid of op de publieke opinie

Verschillen zijn sowieso dat pressiegroepen geen kandidaten voor verkiezingen hebben. Daarnaast richten pressiegroepen zich slechts op één specifiek terrein en komen ze op voor deelbelangen tov samenleving als geheel en afweging belangen.

Overeenkomsten zijn er ook: beide intermediair tussen burgers en overheid & invloed uitoefenen & opkomen voor belangen

Vat het stukje over 'de rol van de media' samen met behulp van de begrippen 'framen' en 'primen'.

- **Framing:** dominante probleemdefinitie bepalen & spreken binnen eigen manier van denken om zo publiek te willen overtuigen
- **Priming:** eigenaar worden van een thema (expert en beste oplossing), waardoor bij een probleem aan jou gedacht wordt → zichtbaarheid en gezag

De rol van de media binnen de politiek is groeiend en veranderend; 1) verzuiling → commercieel & 2) berichtgeving → gepersonaliseerd op de politicus & 3) mediahypes, waardoor politici proberen te 'framen' en 'primen' op hun eigen sociale media

Kies een model en analyseer met behulp van dit model de besluitvorming van een gegeven actualiteit.

Actualiteit: corona

Model: systeemmodel

1. Input: verschillende poortwachters praten over corona, allerlei mediakanalen houden ons op de hoogte over de besmettingen
2. Omzetting:
 - a. politieke agendavorming: belang van het thema 'gezondheidszorg' is groot
 - b. beleidsvoorbereiding: er wordt afgewogen wat mondkapjes, handen wassen, afspreken e.d. doen met de verspreiding
 - c. beleidsbepaling: er wordt besloten dat mondkapjes verplicht zijn in openbare ruimtes vanaf ...
3. Output: mondkapjes zijn verplicht
4. Feedback: enerzijds protesten (inperking van vrijheid) anderzijds 'alles wat helpt, is meegenomen'

Leg uit dat gezag: 1) te maken heeft met vrijwillige acceptatie, 2) voortdurend gehandhaafd & verdedigd moet worden, 3) snel kan verdwijnen, 4) voor een politicus/ regering effectiever is dan macht,

- **Gezag:** macht die als legitiem beschouwd wordt

Bij gezag is er sprake van respect waardoor het vrijwillig geaccepteerd wordt. Gezag moet constant verdedigd worden want zodra zijn prestaties zakken, daalt het respect en wordt aan iemand anders misschien meer gezag en verantwoordelijkheid toevertrouwd. Gezag is voor de regering effectiever dan macht want dit bevordert de stabiliteit van de regering en zorgt ervoor dat de regels beter nageleefd worden (er wordt immers op vertrouwd dat de politicus het het beste weet)

Met betrekking tot de aanpak van de coronacrisis: Wat denk jij dat een effectievere aanpak van de regering is: maatregelen afdwingen op basis van macht of op basis van gezag? Zoek een artikel (internet) ter ondersteuning van jouw mening. Schrijf een aantal kernzinnen uit dat artikel over en knip/plak de link er bij.

Gezag is effectiever.

Want waar we mee kampen, is dat er zoveel onbekend is over welke maatregelen werken en welke niet." Bovendien, zegt hoogleraar politieke filosofie Rutger Claassen (Universiteit

Utrecht), weet het kabinet ook dat heel veel maatregelen gewoon niet te handhaven zijn. “Dus kun je ook niet verder gaan dan het geven van een dwingend advies.”

De elementaire emoties die dat allemaal oproept vragen inderdaad om sterker en eenduidig staatsgezag.

<https://www.trouw.nl/binnenland/hoe-meer-staatsgezag-kan-helpen-tegen-oplopende-corona-agressie~baff029b/>

10.2: Macht en gezag in theorie en onderzoek.

Beschrijf “macht” vanuit elk van de vier paradigma’s in een paar zinnen.

1. Functionalisme-paradigma: macht en gezag zijn functioneel en stimuleren het voortbestaan vd maatschappij en deelsystemen mede door versterking vd sociale cohesie bij gezag & zelfhandhaving door machts- en gezagsverhoudingen.
2. Conflict-paradigma: strijd tussen machthebbers en minder machtigen; verklaring voor klassenconflict.
3. Sociaalconstructivisme-paradigma: welke betekenis wordt gegeven aan de machts- en gezagsverhoudingen?
4. Rationele actor-paradigma: vooral aandacht voor gezag en niet voor gevestigde machtsverhoudingen, ze letten niet zo op de structuren maar meer op de actoren die in de structuren die gedrag vertonen, organisaties bevolken en patronen vormgeven.

Geef een kernachtige samenvatting van elk van de drie beschrijvende onderzoeksmethoden om de macht van staten in kaart te brengen.

1. **Besluitvormingsmethode:** wiens wens wordt uitgevoerd?
2. **Positiemethode:** wie mag meepraten?
3. **Inventariseren van machtsbronnen** (economische ontwikkeling, uitrusting leger)

Subdomein: C3: 11.1-11.4

11.1: Maatschappelijke en politieke conflicten.

Geef een voorbeeld van een micro-, een meso-, en een macro-conflict.

- **Conflict:** situatie waarin individuen, groepen en/of staten elkaar tegenwerken om de eigen doelen te bereiken
- Micro-conflict: conflict binnen een gezin over de verdeling van de erfenis
- Meso-conflict: conflict tussen twee organisaties die beide de catering van een familiefeest willen verzorgen
- Macro-conflict: conflict binnen de samenleving over het onderwijs, waarbij niet-gelovige partijen geldstromen aan gelovige scholing willen stoppen

Geef een voorbeeld van een manifest conflict op macro-niveau en een latent conflict op micro-niveau.

- **Latent:** sluimerend, onzichtbaar, verborgen (eerder stadium dan manifest)
- **Manifest:** erg duidelijk, expliciet, openlijk geuit

Manifest conflict op macro-niveau: er is duidelijk, hardop en in het openbaar gesproken over tegengestelde belangen binnen het gelovige en niet-gelovig onderwijs en gelovigen zijn gaan staken
Latent conflict op microniveau: zus irriteert zich aan eetgeluiden van haar broer, maar houdt wijselijk haar mond

*Beschrijf “conflict” vanuit elk van de vier paradigma’s in een paar zinnen. **Let op:** het conflictparadigma heeft twee stromingen. Neem dit mee in je uitwerking.*

1. Functionalisme-paradigma: conflict is een uitzondering, wat duidt op een niet goed functioneren van het maatschappelijke-/substelsysteem en een gevaar is

2. Conflict-paradigma: de maatschappij is een plek waarin gestreden wordt voor schaarse en hooggewaardeerde zaken, van waardering en behandeling die ongelijk verdeeld zijn. Deze strijd, dit conflict, is bron van verandering.
 - a. (Marx) Gericht op ongelijke materiële verschillen tussen bezittende en bezitloze klasse met tegengestelde belangen → conflict → veranderingen
 - b. (Huntington) Gericht op uiteenlopende sociale en culturele verschillen in belangentegenstellingen → maatschappelijke conflicten
3. Sociaalconstructivisme-paradigma: hoe handelt de actor en welke betekenis wordt er gegeven aan handelingen
4. Rationele actor-paradigma: hoe gaan actoren om met tegengestelde belangen? Conflict kan innoverend zijn

11.2: Vormen van internationale conflicten en conflictoplossingen

Noem vijf verschillende vormen van conflicten.

1. Politiek conflict: mening over wenselijke wereldorde en inrichting
2. Religieus conflict (boerka)
3. Economisch conflict (geld)
4. Ecologisch conflict (milieu)
5. Ethisch conflict (euthanasie)

Leg uit dat het verschil tussen intra- en interstatelijke gewelddadige conflicten niet altijd scherp te maken is.

- **Intrastatelijk conflict:** conflict in het land
- **Interstatelijk conflict:** conflict tussen staten

De grens tussen intra- en interstatelijke gewelddadige conflicten is hedendaags lastiger te trekken omdat globalisering zorgt voor gemengde conflicten. Zo kan een burgeroorlog tegelijk tussen staten spelen doordat het buitenland voorziet van financiële en/of materiële middelen.

Noem vijf manieren om conflicten tussen staten op te lossen, zonder dat er geweld wordt gebruikt.

1. Overleg en onderhandelingen
2. Uitoefenen van diplomatieke druk
3. Bespelen van internationale publieke opinie
4. Economische dreiging
5. Internationale rechtbank

11.3: Maatschappelijke en politieke samenwerking

Geef een voorbeeld van samenwerken op macro-niveau wanneer er gebruikgemaakt wordt van elkaars sterke punten.

- **Samenwerking:** proces waarin individuen, groepen en/of staten relaties vormen om hun handelen op elkaar af te stemmen voor een gemeenschappelijk doel

Macroniveau samenwerking: het ene land heeft gunstige natuurlijke hulpbronnen, het andere land heeft het geld om deze te verwerken tot een product.

Geef een voorbeeld van samenwerken op meso-niveau wanneer er gebruik gemaakt wordt van de macht van het getal.

Op het moment dat er om handtekeningen wordt gevraagd voor een petitie op school

Geef een voorbeeld van samenwerking op meso-niveau waarin het verschil korte-langere termijn duidelijk wordt.

Middelbare school 'Doorn' en basisschool 'Bos' starten hun samenwerking in 2012, toen ze het gemeenschappelijke doel hadden te voorzien in christelijk onderwijs. Dit begon met een

eenmalige actie: het uitnodigen van de directeur van 'Doorn' op 'Bos' voor een ouder- en groep acht avond. Dit beviel zo goed dat er (informeel) besloten werd dat de leraren van 'Bos' de ouders van groep acht aanbevolen naar 'Doorn' te gaan, in ruil voor financiële ondersteuning vanuit 'Doorn'.

Geef een voorbeeld van samenwerking op micro-niveau waarin het verschil tussen formele en informele samenwerking duidelijk wordt.

Nadat mijn opa overleed ging mijn tante bij mijn oma inwonen, en nam ze de zorg op zich. Waardoor er geen professionele verzorgster ingehuurd hoefde te worden.

Welke samenwerking verloopt volgens jou het meest effectief? Kies uit: onderling vertrouwen, wederzijdse acceptatie en compromisbereidheid. Licht je antwoord toe.

Ik denk dat (voornamelijk op microniveau, op meso- en macroniveau komt er namelijk sneller vereiste kennis en ervaring om de hoek kijken) informele, lange termijn samenwerking het meest effectief werkt. Allereerst omdat deze actoren elkaar vaak al kennen, waardoor het geen tijd kost onderling vertrouwen op te bouwen. Bovendien is er vaak sprake van wederzijdse acceptatie, doordat de actoren elkaar al kennen en een band opgebouwd hebben. Bovendien zorgt die band ervoor dat er compromisbereidheid is, omdat er een gunfactor is.

Leg met een eigen voorbeeld uit dat interdependentie ook asymmetrisch kan zijn.

In het eerder genoemde geval van mijn tante die mijn oma verzorgt is er sprake van asymmetrische interdependentie: mijn oma is volledig afhankelijk van mijn tante (ze kan niet zelf koken, boodschappen doen, enz.), terwijl deze zorg mijn tante weinig oplevert

Leg uit dat samenwerking in belang is van sociale cohesie (neem een element uit deze definitie om dit aan te tonen).

- **Sociale cohesie:** het aantal en de kwaliteit van de bindingen die mensen in een ruimer sociaal kader met elkaar hebben, het gevoel een groep te zijn, lid te zijn van een gemeenschap, de mate van verantwoordelijkheid voor elkaars welzijn, en de mate waarin anderen daar ook een beroep op kunnen doen.

Samenwerking vormt, houdt in stand en versterkt de sociale cohesie omdat de samenwerking het aantal en de kwaliteit vd bindingen vergroot.

Er zijn drie vormen van politieke samenwerking. Geef bij elk van deze drie vormen een voorbeeld (mag op micro-, meso- of macro-niveau).

1. Vrijwillige samenwerking op basis van gedeelde waarden

VB: er wordt een kerk gevormd in het dorp, om zo God te eren

2. Samenwerking omdat ze op elkaar zijn aangewezen ivm gedeelde belangen

VB: de ouders van de MR-oudergeleding stellen samen een enquête op

3. Samenwerking vanwege dwang, door uitoefening van macht

VB: gevangenen moeten met de groep een maaltijd koken

Wat is het verschil tussen het harmoniemodel en het conflictmodel? Beschrijf ook het verschil in waarden.

- **Harmoniemodel:** dmv overleg en (grotendeels) eensgezindheid een beslissing maken, waarden: harmonie, samenwerking
- **Conflictmodel:** groepen gooien hun eigen belangen en strijdmiddelen id strijd waardoor de machtigste wint, waarden: individu

11.4: Veiligheidsdilemma van nationale staten.

(Zie ook 9.2.1: realistische theorie.)

Leg uit wat het veiligheidsdilemma inhoudt

- **Veiligheidsdilemma:** iedere staat moet voor zijn eigen veiligheid zorgen, waardoor de een rationeel is en zich gaat bewapenen, waardoor de ander zich bedreigd voelt en er zo een wapenwedloop ontstaat zonder dat het helpt voor de veiligheid (gevangenendilemma).

Pas het veiligheidsdilemma toe met behulp van het dilemma van collectieve actie:

Dilemma van collectieve actie: dilemma dat mensen gebruik kunnen maken van een collectief goed of dienst zonder bij te dragen aan de instandhouding ervan, wat free riders gedrag uitlokt.

Het dilemma van collectieve actie toegepast op veiligheid betekent dat het voor de individuele staat gunstiger is de andere staten internationale veiligheid te laten creëren zonder daar zelf aan bij te dragen

Wat is kenmerkend aan het prisoner's dilemma?

Voor de individuele actor lijkt het het beste, maar op lange termijn is een wapenwedloop gemeenschappelijk gezien niet het beste

Hoe kan dit dilemma worden opgelost?

1. overleg en onderhandelingen met voldoende vertrouwen
2. machtsevenwicht
3. een hegemon, grootmacht

Is het probleem van collectieve actie hetzelfde als het 'free-riders'-probleem?

Ja

Subdomein: C4: 12.1-12.6

12.1: Het ontstaan van een statensysteem.

Staten zijn door mensen bedacht en vormgegeven. Een staat impliceert interne en externe soevereiniteit. Welke kenmerken van staten gaan over interne- en welke over externe soevereiniteit?

- **Interne soevereiniteit:** gezag over de bevolking (intern) en een grondgebied en bezit van gewelds- en belastingmonopolie
- **Externe soevereiniteit:** de staat wordt erkend door andere staten en is gelijkwaardig aan deze, andere staten bemoeien zich in principe niet met interne gelegenheden

Wat is een statensysteem en sinds wanneer spreken we van het moderne statensysteem?

- **Statensysteem:** overeenstemming vd onderlinge verhoudingen tussen staten

Leg uit wat het non-interventiebeginsel inhoudt.

- **Non-interventiebeginsel:** principe dat buitenlanders zich niet met interne politiek van een staat bemoeien

12.2: Veranderingen binnen de mondiale machtsverhoudingen.

12.2.1: Opkomende staten

Wat houdt de afkorting BRICS is

Brazilië, Rusland, India, China en South-Africa: deze bevinden zich elk in een vergelijkbaar stadium qua economische ontwikkeling en zijn de afgelopen decennia sterk gegroeid

Waarom wordt er al decennia gesproken over een andere samenstelling van de Veiligheidsraad?

De huidige samenstelling is gebaseerd op de verhoudingen in 1945, maar deze zijn sterk veranderd nu de BRICS-landen zijn ontwikkeld

12.2.2: Fragiele staten

Wat is het meest kenmerkende aan een fragiele staat?: gebrek aan geweldsmonopolie

- **Fragiele staat:** staat die niet in staat is zijn grondgebied te beheersen en geen geweldsmonopolie heeft, waardoor hij niet kan zorgen voor de veiligheid van burgers en interne rechtsorde. Bovendien is hij niet meer in staat collectieve goederen te leveren of voorwaarden te creëren

Leg uit hoe het komt dat een fragiele staat vaak een postkoloniale staat is en wat het verband is tussen fragiele staten en globalisering.

Tijdens de overname door de kolonie zijn politieke instituties en grenzen opgelegd door westerse landen. Bovendien is er geen trias politica → misbruik & partijdig. Bovendien zijn staten door de globalisering extra gevoelig voor negatieve ontwikkelingen van buurstaten (vluchtelingen, handelsbelemmeringen).

Leg uit waarom de term 'fragiele staat' een vorm van machtsuitoefening is.

Door te spreken over een fragiele staat mogen andere staten legitiem (militair) ingrijpen

12.2.3: Nieuwe spelers

Welke van de theorieën bij 9.2 is het meest van toepassing op deze eindterm?

Liberalistische theorieën; geen nationaal belang maar vele andere actoren zonder internationale verhoudingen

Wereldpolitiek wordt in deze tijd van globalisering mede bepaald door: multinationals, internationale ngo's, intergouvernementele organisaties. Soms heeft een multinational meer inkomsten dan het BNP van een land en daardoor ook veel macht. Zoek een bericht (internet) hoe landen deze macht willen inperken en schrijf een kort verslagje daarvan. Denk bv aan de aanpak van techbedrijven als: Google, Facebook, Uber, Airbnb:

<https://actionaid.nl/2019/01/24/geen-viprechten-voor-multinationals/>

Campagne 'geen VIP-rechten voor multinationals'

1. Macht inperken door een einde te maken aan handelsafspraken die bedrijven speciale recht geven
 - a. Investor State Disputen Settlement: super-rechten van grote bedrijven; Wanneer overheidsbeleid de winst van grote bedrijven mogelijk zou inperken, hebben zij toegang tot een speciaal rechtssysteem om dit beleid ongedaan te maken (dit geldt alleen voor bedrijven)
2. Bescherming van mensenrechten door scherpere regels
 - a. Op dit moment zijn er alleen vrijwillige richtlijnen die van bedrijven vragen om mensenrechten te respecteren. Maar dit is niet genoeg om mensenrechtenschendingen te voorkomen.

Wat is de aantrekkingskracht van een multinational voor een land?

Multinationals zorgen voor werkgelegenheid, dragen bij aan een goede economie en zorgen voor belastinginkomsten.

Leg uit dat de 'law of anticipated reactions' van toepassing is op multinationals.

- **Law of anticipated reactions:** macht van een land ook en vooral op minder zichtbare wijze werkt en dat (kleinere) landen bij hun besluitvorming anticiperen op mogelijke reacties van machtige(r) landen

Probleem: multinationals hoeven maar te dreigen dat ze verhuizen, en een land zal snel zijn wetgeving aanpassen (veiligheid, gezondheid, milieu en belasting) vanwege de concurrentie van buurlanden (iedereen wil de multinationals)

12.3: Culturele gevolgen van het proces van globalisering en internationalisering

Na de Koude Oorlog: hegemonie van de Westerse cultuur: liberale markteconomie. Welke drie culturele gevolgen worden beschreven?

Eind Koude Oorlog = eind vijandige tegenstelling communisten en kapitalisten & revolutionaire ontwikkelingen betreffende communicatietechnologie & **globalisering icm cultuur universalisme** → wereldwijde **dominantie vd westerse cultuur**; uitgebreide liberale markteconomie & politieke democratie, maar ook negatief: op geld belust, individueel vermaak en immoreel uitbuitingssysteem: tegenstelling **traditie en moderniteit**. Ook ontstond er een tegenstelling tussen **hoog- en laagopgeleiden**.

Wat denk jij: is internationaal terrorisme een gevolg van cultuuruniversalistisch denken of niet? Leg uit.

Dit zou best kunnen; door universalistisch te denken laat je namelijk weinig ruimte over voor subculturen en tolerantie (= cultuurrelativisme). Bovendien zorgt het cultuuruniversalistisch denken ervoor dat sommigen vinden dat er iets gedaan moet worden aan 'misstanden', maar die zogenaamde misstanden kunnen bij de andermans cultuur horen → botsing & opleggen van westerse waarden → verzet id vorm van terrorisme

12.4: Nieuwe problemen, nieuwe structuren?

Welke zes ontwikkelingen worden beschreven in het proces van globalisering?

1. Groeiende wereldbevolking
2. Groeiende economie en handel
3. Ongelijkheid
4. Internationale problemen (milieu, georganiseerde misdaad, immigratie, drugshandel)
5. Belangentegenstellingen → conflict
6. Internationale samenwerking

12.5: De betekenis en relatieve rol van het internationale recht.

Het internationale recht leidt tot een afname van de soevereiniteit van staten. Wat betekent dit voor het individu en wat betekent het voor internationale organisaties?

Het individu heeft meer (internationaal) recht (Rechten vd Mens)

Internationale organisaties nemen steeds meer wetgevende en regulerende taken van staten over.

Wat is de relatie tussen het aantal internationale regels en het statensysteem?

Hoe meer internationale regels er zijn, hoe meer het statensysteem gereguleerd wordt

12.6: De economische (onder)ontwikkeling van staten verklaard met behulp van theorieën.

Geef een korte samenvatting van de evolutionistische theorieën. Binnen welk paradigma past het denken van de evolutionistische theorieën het beste?

Evolutionisten denken in termen van positieve ontwikkelingen. Zij geloven dat arme staten aan het begin van een proces staan dat rijke staten al hebben doorgemaakt. Dit proces wordt modernisering genoemd. Hier moeten tradities losgelaten worden, zodat de economie kan groeien. Toenemende ongelijkheid en welvaart is niet verontrustend, het loopt slechts een fase achter.

Deze theorieën passen bij het functionalisme-paradigma.

Geef een korte samenvatting van de afhankelijkheidstheorieën. Binnen welk paradigma past het denken van de afhankelijkheidstheorieën het beste?

Afhankelijkheidstheoretici geloven in de afhankelijkheid van een staat, door het wereldsysteem. Arme staten zijn namelijk afhankelijk van export van goedkope grondstoffen aan de rijkere, geïndustrialiseerde landen. Hierbij profiteren de geïndustrialiseerde landen van ruil (lucratieve ruilvoet) → structurele ongelijkheid.

Dit wereldsysteem is mede ontstaan in het vroegere kolonialisme en imperialisme, waarbij de lokale economie veranderde in een exporteconomie die werd uitgebuit. Noord-Zuid tegenstelling

Deze theorieën horen bij het conflict paradigma.

Subdomein: C5: 13.1-13.3

13.1: Vormen van internationale samenwerking

Welke soorten van internationale samenwerking worden onderscheiden?

- **Bilateraal:** samenwerking tussen twee landen
- **Multilateraal:** samenwerking tussen meer dan twee landen
- **Intergouvernementeel:** samenwerking tussen staten/regeringen
- **Supranationaal:** staten staan een deel van hun soevereiniteit af aan een supranationaal orgaan dat de beslissingen mag nemen

Welke twee belemmeringen voor samenwerking worden genoemd?

1. gebrek aan wederzijds vertrouwen
2. dilemma van collectieve actie

Geef (per organisatie) in één zin weer wat de rol is van respectievelijk: de VN, het IMF, de Wereldbank, de Wereldhandelsorganisatie & de EU.

- VN, Verenigde Naties: intergouvernementele & multilaterale samenwerking op het gebied van internationaal recht, mondiale veiligheid, het bevorderen van mensenrechten, de ontwikkeling van wereldeconomie en het onderzoek naar maatschappelijke en culturele ontwikkelingen
- IMF, Internationaal Monetair Fonds: deel van VN die het internationale monetair systeem in gaten houdt
- Wereldbank: deel van VN die zich inzet voor ontwikkelingslanden en middeninkomenslanden, om armoede te bestrijden
- WTO, Wereldhandelsorganisatie: zet zich in om handel te stimuleren door onderhandelingen op te zetten tussen landen over het verlagen van invoertarieven, afschaffen van bepaalde regels en het laten gelden van gelijke regels voor alle landen
- EU: economische en politieke samenwerking van Europese lidstaten die aan de EU bevoegdheden hebben gegeven om gemeenschappelijk Europees beleid te voeren

13.2: De positie van Nederland in het internationale krachtenveld.

Beschrijf voor de NAVO de veranderde doelstelling sinds de KO.

De Noord-Atlantische Verdragsorganisatie was opgericht als verdediging tegen een mogelijke aanval vanuit de Sovjet-Unie. Daarom artikel 5: 'Als een van de NAVO-lidstaten aangevallen zou worden, zouden onmiddellijk alle lidstaten in oorlog zijn met de aanvallers'.

Inmiddels is de dreiging vanuit de SU verdwenen en daarom treedt de NAVO ook op buiten het verdragsgebied en biedt deze hulp aan de VN, met als doel veiligheid en stabiliteit te bevorderen.

Beschrijf voor de NAVO de problemen met betrekking tot de inzet van het leger & het lidmaatschap van de EU.

De NAVO heeft militaire macht, terwijl de EU dat niet heeft. Maar de EU heeft wel een belangrijke rol als politieke actor op het wereldtoneel & kan militaire bevoegdheden ter beschikking gesteld krijgen van lidstaten.

Het probleem is dat een groot aantal lidstaten vd EU ook lid is van de NAVO en andersom, dit geldt echter niet voor allen. Hierdoor is afstemming tussen de twee niet altijd makkelijk.

Wat zijn de twee belangrijkste doelstellingen van de EU?

1. Oorlog voorkomen
2. Economische voorspoed brengen

Beschrijf kort en bondig de taken van de volgende EU-organen: Europese Raad, de Raad, EP & Europees Hof van Justitie. Pas de trias politica toe op deze EU-organen.

- Europese Raad: bepaalt algemene politieke beleidslijnen en prioriteiten vd EU, **uitvoerende macht**
- de Raad (van de Europese Unie): ministerraad (elk verantwoordelijk voor eigen deel terrein), **dwetgevende macht**
- Europese Parlement: wetgeving vaststellen, andere Europese instellingen controleren en begroting goedkeuren of verwerpen, **wetgevende macht**
- Europese Commissie: dagelijks bestuur, **uitvoerende macht**
- Europees Hof van Justitie: rechtsprekende instantie, **rechterlijke macht**

13.3: Overheidsbeleid ten aanzien van het buitenland.

Welke drie kenmerken van het Nederlandse buitenlandbeleid worden beschreven? Wat houdt de metafoor van de koopman en de dominee in?

1. Gericht op ontwikkeling internationale rechtsorde
2. Kleine machtspositie
3. Gericht op handel/export

Dominee en koopman: het Nederlandse buitenlandbeleid wordt gekenmerkt door de 'dominee en de koopman'.

- De dominee: staat voor de nadruk die Nederland legt op het belang van de mensenrechten en democratische waarden, zoals politieke en economische zelfbeschikking.
- De koopman: staat voor de Nederlandse handelsbelangen

Domein D: Binding

D1: 14.1-14.5 Sociale Cohesie, mate van binding D2: 15.1-15.3 Politieke instituties & representatie/ representativiteit D3: 16.1-16.4 Politieke bindingen in een samenleving, context. D4: 17.1-17.4 Affectieve bindingen in een samenleving, context. D5: 18.1-18.3 Overheidsbeleid en standpunten politieke partijen.
--

Subdomein D1: 14.1-14.5

14.1 Type bindingen tussen mensen

Geef bij elk van de vier type bindingen een voorbeeld uit je eigen leven.

1. Economische binding (afhankelijkheden rondom goederen)
 - a. We zijn afhankelijk van boeren die eten produceren, aangezien de meeste Nederlanders niet zelf in eten kunnen voorzien
2. Politieke bindingen (collectieve zaken)

- a. Nederlanders zijn afhankelijk van de overheid op het gebied van bescherming tegen een overstroming, omdat niet ieder mens een dijk kan maken
- 3. Cognitieve bindingen (kennis)
 - a. Nederlanders zijn afhankelijk van artsen om hen te genezen bij ziekte (voor zover mogelijk)
- 4. Affectieve bindingen (afhankelijkheden rondom positieve en negatieve gevoelens)
 - a. Ik voel me verbonden met mijn familie en vrienden, en help ze graag als dat nodig is

14.2 Bindingen gezien vanuit paradigma's

Beschrijf "bindingen" vanuit elk van de vier paradigma's in een paar zinnen.

1. Functionalisme-paradigma: sociale cohesie bevordert de maatschappelijke orde en het voortbestaan van de samenleving
2. Conflict-paradigma: afwezigheid van binding kan zorgen voor conflicten, vooral in het geval van groepsvorming waarbij bepaalde mensen uitgesloten worden
3. Sociaalconstructivisme-paradigma: hoe worden bindingen bekeken, ervaren en gewaardeerd?
4. Rationele actor-paradigma: actoren gaan bindingen aan indien er voordelen aan een relatie zitten

14.3 Groepsvorming

Beschrijf de ontwikkeling van een fictieve (nieuwe) groep, waarbij je de vijf fasen van groepsvorming gebruikt en een andere volgorde aanhoudt dan die van de syllabus.

- **Groepsvorming:** bindingen tussen meer dan twee mensen komen tot stand doordat ze elkaar beïnvloeden en gemeenschappelijke waarden en normen ontwikkelen.
1. Oriëntatiefase: hoe moeten we met elkaar omgaan?
 2. Conflictfase: er zijn tegenstellingen, hoe moeten we hier mee omgaan?
 3. Integratiefase: er is sprake van evenwicht, waarbij gedeelde normen duidelijker worden en naar elkaar luisteren hierdoor makkelijker wordt.
 4. Uitvoeringsfase: samenwerking verloopt ongestoord
 5. Ordefase: de manier van samenwerken wordt aan verdere regels gebonden → institutionalisering

Voorbeeld: als je naar de middelbare school gaat en je komt in een nieuwe klas, waarbij je samen met een groepje andere eersteklassers een opdracht moet uitvoeren

1. Een aantal eersteklassers worden bij elkaar gezet in de klas. De kinderen vragen zich dingen af als: 'Hmm, zal ik deze opmerking wel of niet maken - zouden ze erom lachen of juist niet?' & 'Zal ik een voorstel doen of wordt dat niet gewaardeerd?'
2. Het groepje begint met overleg, waarbij er (latente of manifeste) irritaties/conflicten zijn zoals: 'Waarom neemt zij altijd de leukste taak op zich!' & 'Die persoon neemt ook altijd de leiding, zonder naar de anderen te kijken.'
3. De leerlingen ontdekken dat ze eigenlijk best wat dingen gemeen hebben, 'Hé, ik vind het ook fijn om die app te gebruiken, en zo en zo samen te vatten', waardoor er wat meer sprake is van binding
4. Het groepje kan duidelijk uitspreken naar elkaar wat verwachtingen zijn en de samenwerking verloopt goed
5. De groepsleden hebben elk hun eigen vastgestelde taak die aan regels is gebonden (jij doet dit voor dan en dan en communiceert zo en zo)

Bestaan er ook formele, primaire groepen? Zo ja, geef eens een voorbeeld. Bestaan er ook informele, secundaire groepen? Voorbeeld?

- **Formele groep:** groep waarin doelen, regels en procedures omschreven en vastgelegd zijn en er sprake is van structuren en hiërarchie

- groep die bij elkaar is gezet
- plek binnen de structuur vd organisatie, bijv. groep kokken binnen hotel
- **Informele groep:** er is geen sprake van vastgestelde doelen en normen, maar er is wel stilzwijgende binding
 - vrijwillige deelname, geen verplichting
 - vriendengroep
- **Primaire groep:** er is sprake van een persoonlijke band (socialisatie op micro- en mesoniveau)
 - vertrouwen, emotie en intimiteit staan voorop
 - uniek, onvervangbaar
 - kleine sociale afstand
 - ruimte voor spontaan gedrag
 - sociaal-emotionele verbondenheid domineert taken
 - VB: gezin
- **Secundaire groep:** doelgericht en functioneel (socialisatie op macroniveau + sociale controle)
 - zakelijk, weinig persoonlijk contact
 - formele manier van omgang - beleefdheidsregels
 - weinig betrokkenheid, veel verstandelijk
 - gemeenschappelijke doel voor ogen met ieder eigen taken
 - hobbyclub

VB formele, primaire groep: de 'gelukkig hoogbegaafd'-groep waar ik naartoe ging (er zijn doelen vastgelegd - omgaan met hoogbegaafdheid - maar er is wel een persoonlijke band met de andere jongeren)

VB informele, secundaire groep: dansteam dat bij elkaar is gezet op basis van niveau, waarbinnen een informele groep/sfeer ontstaat

Wat is het verschil tussen een groep en een sociale categorie?

- **Groep:** aantal mensen die met elkaar omgaan en waarbij er sprake is van cohesie en in- en uitsluiting
- **Sociale categorie:** mensen met dezelfde achtergrond- of culturele variabelen (tjeners & milieu voorstanders)

Welke van de drie genoemde redenen waarom mensen niet langer bij een groep horen vind jij het meest zorgelijk? Wat zou een individu/ het maatschappelijk middenveld/ de overheid hieraan kunnen doen?

1. Niet bij willen horen
2. Niet bij mogen horen (discriminatie)
3. Niet bij kunnen horen (armoede)

Ik denk dat zowel er niet bij mogen horen als niet bij kunnen horen vervelender zijn als er niet bij willen horen (alhoewel het ook naar kan zijn dat je ergens niet bij wilt horen omdat het niet overeenkomt met je waarden en normen, terwijl je wel ziet dat die mensen het leuk hebben).

Ik denk dat het maatschappelijk middenveld er niet bij kunnen horen kan verminderen door te zorgen voor een sociaal vangnet, hierdoor kunnen kinderen bijv in geval van arme/werkloze ouders alsnog mee op schoolreisje of op dezelfde sport als hun vrienden.

14.4 Sociale cohesie als bindmiddel voor de samenleving

Welke van de genoemde factoren om sociale cohesie te bevorderen herken jij hier op school? Leg uit; meerdere antwoorden mogelijk!

- **Sociale cohesie:** het aantal en de kwaliteit van de bindingen die mensen in een ruimer sociaal kader met elkaar hebben, het gevoel een groep te zijn, lid te zijn van een

gemeenschap, de mate van verantwoordelijkheid voor elkaars welzijn, en de mate waarin anderen daar ook een beroep op kunnen doen.

Sociale cohesie kan bevorderd worden door:

1. Wederzijdse afhankelijkheid (of eigenbelang)
 - a. Wederzijdse afhankelijkheid:
 - i. Eigen belang vanuit leraar dat leerlingen hun best doen: als zijn leerlingen ontzettend slechte cijfers halen zullen er negatieve consequenties volgen voor de leraar (ofwel ontslagen ofwel meer bijles of moeite doen oid)
 - ii. Eigen belang vanuit leerlingen dat leraar zijn best doet: als leerlingen het niet snappen door slechte uitleg vd leraar zullen zij ofwel slechte cijfers halen ofwel meer hun best doen, terwijl zowel tijd als een diploma waardevol zijn
2. Dwang (of macht)
 - a. Leerlingen moeten gedwongen naar school, vanwege de leerplicht
3. Gedeelde waarden en normen (saamhorigheidsbesef)
 - a. Leerlingen hebben allerlei gedeelde waarden als genieten, vrijheid, enz en er is ook sprake van saamhorigheidsbesef omdat 'we allemaal in hetzelfde schuitje zitten'

Welke van de twee genoemde manieren om een samenleving bijeen te houden is, volgens jou, het meest effectief? Leg uit.

Een samenleving bijeenhouden door:

1. Socialisatie en acculturatie
2. Sociale controle

Socialisatie en acculturatie lijkt mij het meest effectief omdat het algemeen bekend is (voornamelijk vanuit de dieren-train-wereld) dat negatieve bekrachtiging (= in dit geval sancties) minder goed werkt dan positieve bekrachtiging (= in dit geval geen conflict maar juist cohesie)

Vat het stukje over Durkheim samen in een/twee zinnen.

In de traditionele samenleving zorgde mechanische solidariteit (= vaste patronen en gevestigde gewoontes, conformisme = *aanpassen aan het gedrag en aan de opvattingen die heersen in een bepaalde groep, met als doel het geaccepteerd worden door deze groep*) voor cohesie en stabiliteit

In de moderne samenleving is er sprake van organische solidariteit (= individualiteit bijv. door vergaande arbeidsverdeling en taakdifferentiatie) voor vrijheid en een sterke economie

Welke vier onderdelen zitten er in de definitie van 'politieke cohesie'?

Politieke cohesie:

1. binding met staat waarin men woont
2. binding met de natie waartoe men behoort (geschiedenis, taal en cultuur)
3. binding die lidstaten/burgers voelen met supranationale organisaties
4. macht en autonomie van afzonderlijke staten

Schuyt onderscheidt drie probleemgebieden m.b.t. politieke cohesie. Kies er een uit en zoek voor dit probleemgebied een actueel voorbeeld. Beschrijf dit hier in een paar zinnen.

1. Politieke betrokkenheid vermindert

<https://www.nrc.nl/nieuws/2015/03/20/stemmen-dat-deed-je-vroeger-altijd-1479740-a526947>

De politieke betrokkenheid is vermindert, dit blijkt uit het feit dat er tegenwoordig steeds minder gestemd wordt tijdens de verkiezingen.

2. Bestuurlijke schaalvergroting → weinig contact met achterban
3. Gemankeerde communicatie (verschil tussen politici en burgers)

14.5 Sociale instituties

Leg elk van de genoemde kenmerken van instituties (met behulp van een voorbeeld) uit.

- **Sociale institutie:** complex van min of meer geformaliseerde regels die het gedrag van mensen en hun onderlinge relaties reguleren
 - **lange tradities:** VB: het huwelijk, bestaat al sinds de middeleeuwen
 - **stabiel maar wel veranderlijk:** VB: sinterklaas, is al heel lang hetzelfde gebleven, maar nu veranderen tradities zoals zwarte piet die roetpiet wordt
 - **eigen realiteit** (bij de geboorte was het zo en na de dood nog steeds & dwangmatig karakter niet eraan houden kan zorgen voor sanctie oid): voetbalsport: als je je niet houdt aan de regels zal de scheidsrechter hier iets tegen doen & dit zal er niet voor zorgen dat de (institutionele) regels plots veranderen (als alleen jij het er niet mee eens bent)
 - **berust op gezag:** bijv het huwelijk icm de bijbel, niemand kan dit afdwingen, vanwege het respect voor God en/of de bijbel (de bijbel is een 'slim' boek) geloven we dat het beter voor ons is en de bijbel het beste met ons voor heeft dus trouwen we

Uitleg van internet: voorbeelden: ons rechtssysteem, het onderwijs, de wetenschap, de (sociale) media, rituelen rondom rouw, het geloof, de kerk, Koningsdag, de voetbalsport, maar ook de taal. In al deze voorbeelden is herkenbaar dat ons gedrag binnen de context van zo'n sociale institutie sterk bepaald is; van de ene kant 'geformaliseerd' door regels en regelgeving (denk aan de spelregels in de voetbalsport) en daarnaast 'minder geformaliseerd' door zaken waarvan we vinden dat die zo horen (sportiviteit en respect voor de scheidsrechter op het veld). Sociale instituties zorgen voor het overdragen en het verwerven van normen en waarden en leveren zodoende een bijdrage aan de sociale cohesie. Sommige instituties hebben een wettelijke basis en zijn sterk gereguleerd, andere zijn heel flexibel en bieden ruimte voor een eigen, individuele invulling.

Subdomein D2: 15.1-15.3 Politieke instituties & representatie/ representativiteit

15.1 Politieke instituties

Hoe zou jij het verschil tussen (politieke) instituties en (politieke) organisaties omschrijven?

- **Politieke institutie:** een complex van min of meer geformaliseerde waarden en regels die het gedrag van mensen en hun onderlinge relaties rond politieke machtsuitoefening en politieke besluitvorming reguleren
- **Organisatie:** verbanden tussen mensen die een gemeenschappelijk doel nastreven

Het verschil tussen deze twee zou ik aangeven door bij politieke institutie te wijzen op het feit dat deze meer in het hoofd zit van mensen (immateriële cultuur, net als bijv. waarden) en dat de organisatie zich bezig houdt met de politieke institutie en dus meer tastbaar is.

Verzin een handig ezelsbruggetje om de verschillende functies van politieke partijen te onthouden.

1. Rekrutering en selectiefunctie (politieke functies)
2. Articulatiefunctie: aanhoren van en actie ondernemen voor maatschappelijke eisen en wensen vanuit achterban
3. Participatiefunctie (stemmen)
4. Aggregatiefunctie: afwegen van belangen, wensen en eisen
5. Communicatiefunctie: intermediair tussen overheid en burgers en tussen kiezers en gekozenen

Rekent en Selecteert Artillie's Pa Aggressief, Communicatief gezien?

Welke vier veranderingen m.b.t. de betekenissen functies van politieke partijen worden genoemd?

1. Verschuiving in achterban
 2. 'Zwevende kiezers': minder duurzaam
 3. Minder partijleden → minder 'mond op mond-reclame'
 4. Concurrentie van media en pressiegroepen
- I. Mediahypes
 - II. Personalisering vd politiek (individuele politici ipv standpunten politieke partij)

15.2: Representatie en representativiteit

Wat is het verschil tussen representatie en representativiteit?

- **Representatie:** vertegenwoordiging van een groep in (politieke) organisaties door één of enkele betrokkenen die namens de groep optreden
- **Representativiteit:** mate waarin de (politieke) besluiten, de standpunten of achtergrondkenmerken van vertegenwoordigers overeenkomen met die van de groep die vertegenwoordigd wordt

Representatie laat zien óf er vertegenwoordiging is, representativiteit vertelt wat over de overeenkomsten tussen de groep en vertegenwoordiger oftewel de 'kwaliteit'

Noteer de essentie van elk van de drie genoemde modellen van politieke representatie.

1. **Afspiegelingsmodel:** volksvertegenwoordiging moet een afspiegeling zijn vd verhouding qua achtergrond- en cultuurvariabelen (lastig realiseerbaar ivm oververtegenwoordiging hoogopgeleiden enz.)
2. **Rolmodel:** volksvertegenwoordigers zijn bevoegd om volledig zelf beslissingen te nemen, zij hoeven zich niet te laten leiden door kiezers
3. **Partijenmodel:** politieke partijen spelen een belangrijke rol, gekozen politici weerspiegelen zo de politieke opvattingen

Welke zes kenmerken zijn bepalend om een politiek systeem te typeren als een 'grootschalige democratie'?

1. Regering controleren
2. Vrije, eerlijke en regelmatige verkiezingen
3. Vrijheid van meningsuiting
4. Onafhankelijke informatiebronnen
5. Vrijheid van vereniging (→ groepen en politieke partijen creëren)
6. Inclusief burgerschap: gelijke rechten

15.3: Stabiliteit van politieke systemen

Welke factoren zijn van invloed op de legitimiteit van het politieke systeem? (lees het hele stuk grondig).

7. Bovenstaande zes indicatoren van democratie
8. Trias politica
9. Politieke representativiteit (geen kloof tussen burger en politiek waarbij burger zich niet vertegenwoordigd voelt)
10. Volksoevereiniteit
11. Geweldsmonopolie (fysieke dwang uit kunnen oefenen)
12. Politieke bindingen van burgers met het systeem (met het daarbijbehorende vertrouwen)

Subdomein D3: 16.1-16.4 Politieke bindingen in een samenleving, context

16.1 Natievorming en staatsvorming.

Vat dit stuk samen met behulp van de begrippen politieke instituties, representatie, natievorming en staatsvorming.

Hoe langer de feodale samenleving (leenstelsel van leenheren die grond leenden aan leenmannen in ruil voor persoonlijke trouw, militaire bijstand en belastinginkomsten) bestond, hoe meer de verhoudingen en afhankelijkheden geïnstitutionaliseerd werden. Zo waren de statenvergaderingen het begin van representatie en politieke instituties.

Discussie: leiden de bindingen/afhankelijkheden in premoderne staten tot loyaliteit aan die staat en saamhorigheidsbesef; staatsvorming → nationale identiteit? Of: gedeelde nationale identiteit = natie → staat vormen op een grondgebied?

- **Etnie:** groep met een culturele identiteit
 - gevoel van onderlinge verbondenheid tussen de leden van een etnische groep op basis van ras, cultuur, taal, religie, nationaliteit en uiterlijke kenmerken
- **Natie:** groep met een nationale identiteit
 - Een natie is in beginsel een gemeenschap van mensen die zich verbonden voelen door gedeelde kenmerken. Het begrip is niet slechts academisch, maar heeft ook een sterke politieke lading en kent dan ook vele definities. Criteria kunnen objectief zijn zoals verwantschap, cultuur, taal of religie.
 - groep mensen, georganiseerd in een eigen staatsverband (of dit nastreeft)
- **Natievorming:** groepsbewustzijn van mensen met een gezamenlijke geschiedenis of cultuur wordt gekoppeld aan een politieke gemeenschap, een specifiek territorium of het streven naar politieke soevereiniteit.

Modernistische school: creëren van nationalisme → natievorming; een door de staat gevormd proces (taal met verplicht onderwijs, geschiedenislessen, nationale feestdagen, enz)

Nationalistische school: naties zijn oude, gegroeide eenheden

16.2: De rol van een staat bij collectieve actie

Wat heeft de levering van collectieve goederen door de overheid te maken met de legitimiteit van diezelfde overheid?

Het leveren van collectieve goederen (orde, veiligheid, onderwijs) draagt bij aan de legitimiteit van de overheid (mensen waarderen deze collectieve goederen immers)

Merk op dat het probleem van collectieve actie weer een keer wordt uitgelegd. Ben je nog iets nieuws tegengekomen?

Collectieve goederen komen niet zonder overheidsingrijpen (procedures of dwang of zelf creëren) tot stand. Dit komt door het dilemma van collectieve actie: individuen handelen rationeel (rationele actor-paradigma), daarom zullen ze niet vrijwillig tijd en geld steken in het nastreven van collectieve goederen als anderen dit ook zonder hen tot stand kunnen brengen of juist profiteren zonder bijgedragen te hebben (= free riders).

Individualisering → roep om minimalisering vd verzorgingsstaat (verplichte bijdrage aan collectieve goederen)

16.3: Globaliseringsprocessen en de positie van de nationale staat

Noteer drie (voor jou het makkelijkst te onthouden) van de zes genoemde globaliseringsprocessen die de autonomie en macht van staten aantasten.

1. Grensoverschrijdend karakter van problemen (terrorisme, milieu)

2. Conflicten tussen staten, naties en groepen met gedeelde waarden en/of belangen over staatsgrenzen heen
3. Groeiende invloed van internationale niet-gouvernementele organisaties
4. Groeiende invloed van intergouvernementele (soms deels supranationale) organisaties
5. Internationalisering van militaire, economische en politieke macht
6. Europese integratie (eenwording)
 - toenemende afhankelijkheid → internationale bindingen

Welke vier argumenten worden genoemd waardoor de nationale (Nederlandse) identiteit niet zal verdwijnen?

1. Mensen hechten waarde aan nationale identiteit (af te leiden uit neo-nationalistisch cultureel verzet)
2. Mensen hechten waarde aan autonomie vd Nederlandse staat ('typisch Nederlands beleid')
3. Mensen hechten veel belang aan de aandacht voor nationale politiek in politiek debat & media
4. Mensen willen geen grotere macht en invloed vd EU

16.4 Binding met de staat sterker dan met Europa.

Geef drie factoren die volgens jou het meest bepalend zijn voor het gegeven dat de binding met de staat sterker is dan met Europa.

1. Taal: als ik in het buitenland op vakantie ben en je hoort allemaal onbekende talen om je heen, voel je je toch een beetje alleen. Als je dan een Nederlands gezin hoort praten voel je je meteen verbonden met hen
2. Nederlands cultuur: ik ben in Nederland opgegroeid en daar gesocialiseerd, daarom voel ik me prettig bij deze bekende waarden en normen
3. Nederlandse, nationale media: het horen allerlei verhalen stoere Nederlanders maakt dat je trots bent op ons land

Subdomein D4: 17.1-17.4 Affectieve bindingen in een samenleving, context

17.1 De culturele identiteit van een volk.

Noem een voorbeeld van een natiestaat en een voorbeeld van een multinationale staat.

Hoe langer de feodale samenleving (leenstelsel van leenheren die grond leenden aan leenmannen in ruil voor persoonlijke trouw, militaire bijstand en belastinginkomsten) bestond, hoe meer de verhoudingen en afhankelijkheden geïnstitutionaliseerd werden. Zo waren de statenvergaderingen het begin van representatie en politieke instituties.

Discussie: leiden de bindingen/afhankelijkheden in premoderne staten tot loyaliteit aan die staat en saamhorigheidsbesef; staatsvorming → nationale identiteit? Of: gedeelde nationale identiteit = natie → staat vormen op een grondgebied?

- **Etnie:** groep met een culturele identiteit
 - gevoel van onderlinge verbondenheid tussen de leden van een etnische groep op basis van ras, cultuur, taal, religie, nationaliteit en uiterlijke kenmerken
- **Natie:** groep met een nationale identiteit die een eigen staat heeft of wilt vormen
 - Een natie is in beginsel een gemeenschap van mensen die zich verbonden voelen door gedeelde kenmerken. Het begrip is niet slechts academisch, maar heeft ook een sterke politieke lading en kent dan ook vele definities. Criteria kunnen objectief zijn zoals verwantschap, cultuur, taal of religie.
 - groep mensen, georganiseerd in een eigen staatsverband (of dit nastreeft)

- **Natievorming:** groepsbewustzijn van mensen met een gezamenlijke geschiedenis of cultuur wordt gekoppeld aan een politieke gemeenschap, een specifiek territorium of het streven naar politieke soevereiniteit.

VN Natiestaat: eiland IJsland is een natiestaat omdat dankzij de natuurlijke grenzen - water - er geen andere culturen op het eiland wonen

VB Multinationale staat: Rusland, bestaat uit heel veel groepen

Vat de modernistische school in een paar zinnen samen.

Modernistische school: de staat creëert nationalisme & stimuleert sociale cohesie → natievorming; een door de staat gevormd proces (taal met verplicht onderwijs, geschiedenislessen, nationale feestdagen, enz). Er was dus eerst een staat, daarna werd er gefocust op sociale cohesie

Vat de nationalistische school in een paar zinnen samen.

Nationalistische school: naties zijn oude, gegroeide eenheden die ontstaan zijn dankzij gezamenlijke tradities en cultuur (eerst een cultuur en daarna een staat/natie)

Is Nederland ook (diep) verdeeld langs culturele scheidslijnen als taal, godsdienst etc.? Geef een/twee voorbeelden.

Ja, het is verdeeld, want hoewel we enerzijds de Algemene Nederlandse Spraakkunst kennen, zijn er ook subculturen zoals het Fries, dat zelfs onderwezen wordt, Urks, Gronings, enz. En natuurlijk zijn er ook nog immigranten die hun eigen taal spreken.

Daarnaast zijn er duidelijk verschillende godsdiensten. Lang lang geleden begonnen we als katholiek land. Inmiddels is het katholiek opgesplitst naar protestants en zijn er vele andere geloven bijgekomen zoals het christendom, de islam, maar ook andere spirituele geloven als het hindoeïsme en boeddhisme

17.2 Wetenschappelijke visies op nationale cultuur en nationale identiteit.

Welk van de twee 'scholen' heeft het volgens jou bij het juiste eind? Leg uit.

Mij lijkt de modernistische school logischer; Er is een overheid nodig voor collectieve goederen. Daarom komt een groep mensen samen - die eerst geen binding hadden - en wordt er een overheid gevormd. Deze overheid creëert collectieve goederen en deze goederen (bijv. onderwijs) zorgt voor extra groepsvorming & de overheid kan tradities in het leven roepen zoals Koningsdag → meer sociale cohesie

17.3 Ontwikkelingen in de Nederlandse cultuur en identiteit.

Vat dit stuk in vier/vijf zinnen samen.

Cultuur en de nationale identiteit veranderen voortdurend; NL '60: sterk christelijk → individualisering en kapitalisme en niet langer op politiek gebied christelijk georiënteerd. De Nederlandse cultuur internationaliseert door globalisering (in contact met andere gebieden door internet - denk ook aan migranten die nog in contact blijven met moederland). Leidt globalisering/internationalisering tot het wegvallen van lokale cultuur? Enerzijds ontstaan er veel mondiale bindingen en een globale cultuur. Anderzijds zorgt technologie juist voor bindingen met mensen uit de eigen omgeving. Bovendien is er behoefte aan binding in nationaal verband.

17.4 Bindingen in de multiculturele samenleving

Vat dit stuk samen met behulp van de begrippen cultuuruniversalisme, cultuurrelativisme, positietoewijzing en positieverwerving.

Discussie id multiculturele samenleving:

- cultuuruniversalisme: culturen lijken op elkaar ivm vergelijkbare waarden → ruimte aan algemene praktijken of juist bekritisieren op basis van de universele waarden
- cultuurrelativisme: culturen zijn uniek en verschillen van elkaar → tolerantie of monocultuur

Mensen hebben behoefte aan emotionele bindingen (affectie). Voor migranten is aanpassing op dit gebied lastig... Twee begrippen op het gebied van bemoeilijking in bindingen met nieuwe land:

- positietoewijzing: maatschappelijke oorzaken waardoor een persoon of groep op een bepaalde positie terechtkomt. Betrokken mensen hebben er zelf nauwelijks invloed op, want het heeft te maken met maatschappelijke oorzaken (discriminatie, vooroordelen).
- Positieverwerving: mensen verkrijgen een maatschappelijke positie door hun eigen bijdrage of de bijdrage vd groep waar ze bij horen (gebrekkige kennis van taal en alleen omgaan met eigen etnische groep).

Subdomein D5: 18.1-18.3 Overheidsbeleid en standpunten politieke partijen.

18.1 Visies op oorzaken van politieke aandacht voor nationale identiteit.

Vat dit stuk samen in vier/vijf zinnen

Verschillende visies op nationale identiteit:

- globalisering → toenemende migratie en mondialisering → pluriformiteit → minder verbonden
- EU als bedreiging voor de Nederlandse cultuur en identiteit.
- nationale identiteit als recept tegen onwenselijke ontwikkelingen binnen de multiculturele samenleving (migranten moeten kiezen voor Nederland)
- er is een samenlevingsprobleem: sommige mensen voelen zich niet thuis in Nederland (radicalisering) en er is minder onderling contact. Snelle toename van culturele diversiteit → afname onderlinge vertrouwen tussen groepen en id samenleving

18.2 Uitgangspunt voor beleid: verschillende processen van identificatie.

Vat elk van de drie genoemde processen van identificatie kort en bondig samen.

Drie dimensies in identificatieprocessen:

1. Functionele identificatie: nadruk ligt op iemands functies, op het lidmaatschap van groepen (niet slechts allochtoon of autochtoon maar werknemer én allochtoon → minder stereotypering en meer wederzijdse insluiting met centraal: wederzijdse afhankelijkheid en gemeenschappelijke belangen)
2. Normatieve identificatie: nadruk ligt op de inbreng van de normen en opvattingen van een groep in een debat
3. Emotionele identificatie: nadruk ligt op het gevoel van verbondenheid met anderen, in een groep en met de samenleving

18.3 Standpunten van politieke partijen ten aanzien van nationale identiteit en identificatie.

Lees hiervoor paragraaf 13.4 uit je boek.

transnationaal: migranten baseren hun identiteit op meer dan een nationaliteit of cultuur (deels obv herkomstland)

Domein E: Verandering

E1: 19.1-19.3 KC: Rationalisering Individualisering Institutionalisering
E2: 20.1-20.3 KC: Globalisering, Democratisering, Staatsvorming
E3: 21.1-21.5 Verandering in de moderne westerse samenleving
E4: 22.1-22.2 Verandering en politieke stromingen.

Subdomein: E1:19.1-19.3

19.1 Rationalisering

Beschrijf kort de 'geschiedenis van rationalisering'.

- **Rationalisering:** het proces van ordenen en systematiseren van de werkelijkheid met de bedoeling haar voorspelbaar en beheersbaar te maken en van het doelgericht inzetten van middelen om zo efficiënt en effectief mogelijke resultaten te bereiken

Vroeger werden dingen gedaan obv gewoontes, tradities en gebruikelijke praktische handelingswijsheden. Nu is er minder aandacht voor tradities, emotionele bindingen, opvattingen en het bovennatuurlijke als leidraad voor denken en doen ('onttovering vd wereld' - Weber). Dit begon bij de opkomst van het kapitalistische systeem (winst nastreven) en toenemende bureaucrativering (taakspecialisatie)

Noem de voor jou twee belangrijkste voor- en nadelen van rationalisering.

Persoonlijk vind ik de twee belangrijkste voordelen: 1) efficiënter werken → minder tijd aan werk en meer tijd voor andere dingen en 2) gelijke behandeling → eerlijker rechtssysteem

De twee belangrijkste nadelen vind ik: 1) hoge eisen en stress en 2) gevaar van middelen die doelen gaan overheersen

Voordelen:

1. Verdere uitbouw wetenschap → grotere mate van beheersing van sociale processen en de natuur
2. Rationele en efficiënte vormgeving van arbeidsorganisaties
3. Nadruk op universele formele regels en gelijke behandeling van gelijke gevallen in plaats van personen gunsten verlenen op basis van emotionele binden (formalisering en rationalisering van het recht)
4. Het meten van opbrengsten en de aandacht voor de juiste man of vrouw op de juiste plaats.

Nadelen:

1. Een wereld waarin ons bestaan als mens steeds meer dreigt te worden gecontroleerd en waarbij de middelen steeds meer de doelen gaan overheersen.
2. Differentiatie in arbeidsverdeling die leidt tot enerzijds vervreemding van werknemers ten gevolge van de ver doorgevoerde specialisatie van werkzaamheden en anderzijds tot grote machtsverschillen in bedrijven, organisaties en de samenleving als geheel.
3. De onpersoonlijke benadering en formele, bureaucratische opstelling in relaties tussen mensen.
4. De hoge eisen die het moderne arbeidsproces aan werknemers stelt waardoor veel mensen zich ziek moeten melden als gevolg van stress. Daarnaast is er een onderklasse ontstaan die niet aan die eisen kan voldoen en daardoor door de samenleving wordt uitgesloten.
5. De toename van de macht van bureaucratische organisaties.

Beschrijf "rationalisering" vanuit elk van de vier paradigma's in een paar zinnen.

1. **Functionalisme-paradigma:** rationalisering → cement vd samenleving (dmv arbeidsverdeling → functie en subsystemen)
 - a. **Mechanische solidariteit:** geringe arbeidsdeling (traditionele samenleving) gebaseerd op gelijkheid
 - b. **Organische solidariteit:** verdere arbeidsdeling (moderne samenleving) gebaseerd op onderscheid
2. **Conflict-paradigma:** rationalisering → maatschappelijke ongelijkheidsverhoudingen
 - a. Marx: ongelijkheid bezittende klasse vs arbeidersklasse
 - b. Vreemding: isolement vd individuele mens, die machteloos is
3. **Rationele actor-paradigma:** actoren kunnen in toenemende mate het proces beheersen om eigen doelen te bereiken
4. **Sociaal constructivisme-paradigma:** mist

19.2 Individualisering

Beschouw jij de individualisering als overwegend positief of negatief? Leg uit!

- **Individualisering:** het proces waarbij individuen in toenemende mate hun zelfstandigheid op verschillende gebieden kunnen vergroten

Voordelen:

1. Meer ruimte voor differentiatie
2. Minder oordelen over sociale posities obv afkomst
3. Meer vrijheid om een eigen weg te gaan

Nadelen:

1. Hogere verwachtingen → meer stress en werkdruk
2. Toenemend egoïsme
3. Toenemende eenzaamheid
4. Minder voor elkaar zorgen
5. Minder aandacht voor sociale ontwikkeling

Ik zie individualisering als overwegend positief. Dit komt voornamelijk omdat ik zelf de grote voordelen op school heb meegemaakt (keuzevrijheid). Bovendien denk ik dat de nadelen absoluut een gevaar zijn, maar dat het mogelijk is deze nadelen in te perken (door bijv. christelijke waarden in acht te houden)

Wat wordt er bedoeld met de zin "dat er weinig empirisch bewijs is voor individualisering?"

Onderzoek door sociale wetenschappers leidt niet altijd tot universeel geldige constatering.

19.3 Institutionalisering

Wat is het nut van institutionalisering? Noteer de vier genoemde redenen.

- **Institutionalisering:** het proces waarbij een complex van waarden en min of meer geformaliseerde regels vastgelegd wordt in standaardgedragpatronen, die het gedrag van mensen en hun onderlinge relaties reguleren
1. De waarden en normen zijn belangrijk en krijgen op deze manier een vaste plek in het alledaagse handelen
 2. Mensen kunnen voor zichzelf duidelijk maken waarom zij de dingen doen zoals zij de willen doen (zingeving)
 3. Men hoeft niet elke keer weer handelingen uit te zoeken en af te spreken → meer ruimte, tijd en zekerheid
 4. Mensen zien een betekenisvolle structuur waarin ze samenhang erkennen en ervaren (institutionalisering bepaalt voor een deel het beeld vd werkelijkheid)

Is institutionalisering hetzelfde als standaardgedragpatronen? Leg uit.

Nee, institutionalisering is het ! vastleggen ! van standaardgedragpatronen waarbij ook aandacht wordt geschonken aan ! onderliggende waarden en normen !

Subdomein: E2: 20.1-20.3

20.1: Staatsvorming

Leg uit dat de politieke macht van een staat groter wordt en verandert door: depersonalisering, formalisering en integratie.

- **Staatsvorming:** de institutionalisering van politieke macht tot een staat
 - politieke macht breidt zich uit en verandert:
 - Depersonalisering: macht gepersonaliseerd aan rol (burgemeester) ipv persoon (Abraham Leli)

- Formalisering: rechten en plichten vastgelegd & waarborging door overheid (ipv tradities)
- Integratie: belastingen en wetgeving over bepaalde hulpbronnen & ruimte voor particulier initiatief

Geef een korte samenvatting van de ontwikkeling van een feodale staat naar premoderne staten.

In de middeleeuwen bestond Europa uit veel kleine en heel verschillende gebieden. Deze gebieden hadden de nodige zelfstandigheid verworven. Dat leidde aan de ene kant tot onderlinge oorlogen tussen gebieden, maar ook tot concurrentie tussen verschillende posities (handelaars, stadsbestuurders, ambachters, enz.).

In de late middeleeuwen was er sprake van verstedelijking (urbanisatie). In die tijd verloren veel van die kleine gebieden de strijd tegen grotere machthebbers en daardoor ontstonden er grotere politieke gebieden. De vorsten in zo'n groter gebied kregen het geweldsmonopolie, oftewel de zeggenschap over een leger en ze zorgden voor eenheid in wetten en munten in dat gebied. Dat leidde ook tot een belastingmonopolie voor de machthebbers. Het geïnde belastinggeld werd voor een belangrijk deel weer uitgegeven aan het leger, om zo bescherming te bieden tegen andere staten. De concurrentiestrijd met andere landen zorgde voor innovaties op technologisch gebied; denk aan de ontwikkeling van vuurwapens en kanonnen

De ontdekking van nieuwe gebieden en werelddelen, met name in de vijftiende en zestiende eeuw, had invloed op de handel. Er kwamen nieuwe afzetmarkten en deze koloniën hadden ook grondstoffen te bieden. Burgers in de steden kregen aan het eind van de middeleeuwen een steeds belangrijker positie en meer zelfstandigheid ten opzichte van de feodale adel. Voor de politieke machthebbers was het dan ook belangrijk om de steun van de burgers te hebben en in ruil daarvoor boden zij enkele voordelen (privileges). Privé-eigendommen van burgers werden beschermd door de heersers die daarmee veiligheid garandeerden. De belemmeringen voor de vrije handel werden steeds meer opgeheven.

De macht van kleine gebieden werd steeds meer overgeheveld naar een groter gebied en daardoor ontstonden staten. Voor het goed kunnen besturen van een staat was het belangrijk dat het gebied aan de ene kant niet te groot was en aan de andere kant niet te klein. De inwoners van een staat (het volk) stonden hun eigen macht af aan het overkoepelende gezag van de staat en daardoor ontstond er meer (sociale) cohesie in het gebied en was er minder geweld; men voelde zich veilig in het betreffende land. Als er onderlinge conflicten waren, dan was er de staatsmacht als hoogste instantie voor rechtspraak. Dit alles heeft geleid tot het verdwijnen van de zogenaamde feodale samenleving (in zo'n samenleving moesten boeren en landbezitters een deel van de oogst afstaan aan hun leenheer in ruil voor bescherming). De politieke eenheden die ontstonden zijn te zien als premoderne staten; voorlopers van de moderne staten zoals we die nu kennen. Als voorlopers van de moderne politieke instituties had je in die tijd zogenaamde Statenvergaderingen waarin de vorst in overleg trad met de adel en de burgerij, een vorm van representatie binnen de premoderne staat.

20.2: Democratisering

Welke twee ontwikkelingsprocessen van democratisering worden genoemd? Let op: een derde is het ontstaan van sociale rechten: recht op werk, gezondheid, inkomen school (GW artikel 19-23)

- **Democratisering:** het proces van verandering van machts- en gezagsverhoudingen door een grotere inspraak en medezeggenschap van degene met minder macht.
1. Proces waarbij er gestreefd wordt naar een politiek systeem, deze duurzaam te maken en uit te bouwen tot het participeren van burgers in politieke besluitvorming met als doel participatie van burgers en hun rechten en verantwoordelijkheden uit te breiden.
 - a. volksvertegenwoordiging

2. Proces waarbij burgers (maar ook bedrijven en andere organisaties) vrijheidsrechten, politieke en sociale rechten bedongen.

Welke drie kanttekeningen worden genoemd?

1. Globalisering → internationale organisaties → minder mogelijkheid voor burgers om machthebbers te controleren
2. Toenemende democratisering → meer legitimiteit maar ook noodzaak tot compromisvorming → minder daadkrachtig en langer proces
3. Participerende burgers vormen geen representatieve groep in Nederland (bijv. hoogopgeleid, middelbare leeftijd)

20.3: Globalisering

Wat is de visie van hyperglobalisten en andersglobalisten op globalisering?

- **Globalisering:** het proces van uitbreiding en intensivering van contacten en afhankelijkheden over zeer grote afstanden en over landsgrenzen heen
 - op de gebieden: economisch (internationale handel), juridisch (supranationale handelsblokken ter controle multinationals), politiek (internationale samenwerking; VN en EU), sociaal-cultureel (migratiestromen en media+communicatie) en ecologisch (alle delen van het ecosysteem met elkaar verbonden)

Hyperglobalisten: voorstanders van globalisering vanwege:

- groeiperspectief (economische ontwikkeling)
- mogelijkheden tot aanpakken ecologische problemen (dmv technologie)
- nieuw leven blazen in lokale culturen door culturele uitwisseling

Andersglobalisten: tegenstanders van globalisering vanwege:

- overproductie en overconsumptie & belasting milieu, uitputting grondstoffen en toenemende verkwisting
- onderlinge afhankelijkheid
- nieuwe culturele tegenstellingen en verspreiding homogene cultuur (cultuur imperialisme vanuit de VS)
- ingrijpende gevolgen voor samenlevingen en politieke stelsel

Deel de argumenten van voor- en tegenstanders van globalisering in met behulp van het begrippenpaar hyperglobalisten vs andersglobalisten.

1. aandacht voor korte vs lange termijn
2. duurzaamheid in relatie tot de wenselijkheid en mogelijkheid van economische groei
3. aard en oplossend vermogen vd wetenschap en technologie
4. ongelijke verhoudingen die naar voren komen bij ecologische problemen (schade niet gelijk verdeeld)

Beschrijf "globalisering" vanuit elk van de vier paradigma's in een paar zinnen.

1. **Functionalisme-paradigma:** Leidt globalisering tot toenemende, wereldwijde wederzijdse afhankelijkheid? Zal er één wereldsysteem ontstaan of afzonderlijke deelsystemen met regionale samenwerkingsnetwerken?
2. **Conflict-paradigma:** Leidt globalisering tot nieuwe vormen van ongelijkheid en machtsverhoudingen id wereld?
 - a. Driedeling id wereld: centrum vd rijkste landen, periferie vd allerarmsten en semiperiferie ertussenin
3. **Sociaalconstructivisme-paradigma:** Hoe zien mensen globalisering (bedreiging identiteit en welvaart vs verrijking bijv. verre reizen)?

Subdomein E3: 21.1-21.5

21.1: Wording van de moderne westerse samenleving.

Wat betekent de ideologie van modernisering?

Modernisering: proces waarin een samenleving zich ontwikkelt tot een moderne samenleving (rationalisering, institutionalisering, individualisering, democratisering en globalisering). Het proces van verandering als gevolg van de toepassing van wetenschappelijke en technologische vernieuwingen enerzijds en het streven om los te komen van traditionele maatschappelijke verhoudingen anderzijds. In normatieve zin te zien als een ontwikkeling naar een op de rechten van de mens gebaseerde en democratische ingerichte samenleving en rechtsstaat.

Kenmerken vd moderne westerse samenleving:

- politiek: macht vd overheid gelegitimeerd en ingeperkt door grondrechten vd burgers en waarin overheid sociale grondrechten vd burgers verzorgt (verzorgingsstaat)
- economisch: gemengde, gerationaliseerde, gedifferentieerde, geglobaliseerde economie met als gevolg toegenomen welvaart wereldwijd & kenniseconomie
- demografisch: heterogene samenstelling (migratie) en urbanisatie
- sociaal en cultureel: seculier met veel aandacht voor wetenschap en recht met veelvuldige en veelsoortige minder hechte bindingen en zelfontplooiing en persoonlijke autonomie centraal

Kenniseconomie: economie gekenmerkt door vernieuwing, complexe technologie en een hoog opleidingsniveau vd werkende bevolking

Ideologie van modernisering: als geloofd wordt dat modernisering niet alleen een feitelijke en onvermijdelijke, maar ook een wenselijke verandering is, die vooruitgang brengt en goed is voor de mensen.

Beschrijf het vooruitgangsgeloof van cultuuruniversalisten & hun critici: de cultuurrelativisten.

Universalistisch vooruitgangsgeloof: alle samenlevingen zullen uiteindelijk een moderne samenleving naar westerse vorm worden.

Cultuurrelativisten bekritisieren de ideologie van modernisering en vinden dat dit geen recht doet aan de werkelijkheid. Volgens hen verschilt het moderniseringsproces het verloop van het proces door de maatschappelijke en culturele omstandigheden en is het de vraag of modernisering positief is.

21.2: Veranderingen in de vorming van mensen.

Welke van onderstaande veranderingen herken jij in je eigen leven. Kies er minimaal drie en leg het uit.

- 1) *De band tussen persoonlijke en collectieve identiteit is minder direct.*
 - 2) *Familiebanden, kerkgemeenschappen zwakker, religie naar privé, ontzuiling.*
 - 3) *Nationaal bewustzijn, klassenbewustzijn/ beroepsgroepen zwakker.*
 - 4) *Invulling persoonlijke identiteit: kwestie van eigen keuze: diversiteit/pluralisme in levensstijlen.*
 - 5) *Sociale bindingen zijn zelf gekozen en vaak tijdelijk + meer gericht op vervulling behoefte.*
 - 6) *Informelere omgangsmanieren binnen sociale verbanden.*
 - 7) *Vorming van gezin trager, meer scheidingen, tweeverdieners.*
5. Sociale bindingen zelf gekozen en tijdelijk + meer gericht op vervulling behoefte: ik zie om me heen het makkelijk wisselen van school, kerk, woonplaats en het kiezen van praatgroepen
6. Informele omgangsmanieren binnen sociale verbanden: in het huidige basisonderwijs worden meesters en juffen met de voornaam aangesproken
7. Vorming van gezin trager, meer scheidingen en tweeverdieners: ik zie om me heen dat mensen sneller gaan samenwonen maar niet snel trouwen (vrijblijvendere relatie) wat dan ook resulteert in meer scheidingen. Ik zie om me heen veel vrouwen die meeverdienen en dit zie je al in een vroeg stadium: meiden hebben ook bijbaantjes en het is standaard om een goede opleiding te zoeken (niet meer huishoudschool)

Leg uit dat de 'dwang tot zelfdwang' toeneemt in een moderne samenleving.

Mensen worden gedisciplineerd en aangespoord zich 'normaal' te gedragen (veelal door anonieme sociale controlemechanismen). Toename vd hoeveelheid mensen waarvan men afhankelijk is → omgeving oefent dwang tot zelfdwang uit (doelrationeel handelen, uitgestelde behoeftebevrediging)

Noteer de vier kanttekeningen bij de vorming van de identiteit.

1. Relatief grote vrijheid van de moderne mens → op vele maatschappelijke terreinen individuen geconditioneerd zijn tot een betrekkelijk passieve en afhankelijke levenshouding. (bestelservice)
2. De moderne flexibele persoonlijke identiteit is minder solide en stabiel dan de identiteit van mensen uit meer collectivistische samenlevingen → risico van een persoonlijke identiteit die gespleten en instabiel is. (deelidentiteiten)
3. De (schijnbare) bevrijding van de afhankelijkheid van de natuur gaat samen met een vergrote afhankelijkheid van de technologie en van de mensen die deze technologie beheersen.
4. De mate van zelfsturing die van mensen wordt verlangd in de moderne samenleving, is niet door iedereen bereikt of te bereiken.

Welke van deze vier kanttekeningen vind jij het meest van toepassing?

Nummer twee: meer meedoen met de groep

21.3: Veranderingen in de verhoudingen tussen mensen.

Werk deze eindterm uit door per 'soort samenleving' de basis en de mate van de sociale ongelijkheid en de sociale stratificatie te beschrijven.

Sociale stratificatie: indelen van groepen mensen in maatschappelijke lagen waartussen een ongelijkheidsverhouding bestaat. Het indelen gebeurt op basis van sociale categorieën, zoals geslacht, opleidingsniveau of etniciteit.

Sociale mobiliteit: mate waarin sociale positie vastligt bij geboorte en gebaseerd is op afkomst

- Traditionele samenlevingen:
 - economie: nauwelijks arbeidsverdeling
 - rigide sociale stratificatie: verschillende sociale lagen sterk van elkaar gescheiden
 - sociale ongelijkheid: groot, gebaseerd op afkomst
 - lage sociale mobiliteit: ligt al vast bij geboorte (standensamenleving)
- Vroeg-industriële samenleving:
 - wetenschappelijke en technologische ontwikkelingen → arbeidsproductiviteit en welvaart neemt toe → arbeidsverdeling toe → vraag naar hogeropgeleiden en middenklasse banen neemt toe
 - economische ongelijkheid nam af vanwege verzorgingsstaat
 - sociale ongelijkheid nam af vanwege sociale grondrechten en maatregelen vanuit de overheid
 - opwaartse sociale mobiliteit vanwege opleidingsniveau als bepalende factor
- Moderne samenleving:
 - economie: rationalisering → arbeidsverdeling en specialisatie → veel afhankelijkheid
 - mobiliteit: groot, door scholing
 - stratificatie: verschillen niet slechts gebaseerd op economisch kapitaal maar ook culturele kapitaal
 - ongelijkheid: vooral qua vermogen

Negatieve aspecten moderniseringsproces:

1. Risico tot onderschatten van belang van factoren als etniciteit, geslacht en maatschappelijke afkomst voor iemand huidige maatschappelijke kansen
2. Toename van sociale ongelijkheid door vergroting vd markt door globalisering → positie overheid en werknemers verzwakt tov bedrijven

Positieve aspecten:

1. Aanbod voor individu om zich te ontwikkelen en kansen te vergroten
2. Zelfstandige keuzes kunnen maken voor inrichting (sociale) leven

21.4.1: Binding en sociale integratie

In het moderniseringsproces heeft de staat meer politieke en sociale rechten aan burgers toegekend en gezorgd voor onderwijskansen, ook voor de onderkant. Vul aan: dit zorgt voor: (noem 5 gevolgen).

1. vergrote onderlinge verbondenheid
2. integratie (deelname en betrokkenheid) van kansarmen
3. nationale cultuur en identiteit
4. minder maatschappelijke tegenstellingen
5. informalisering van sociale relaties (onderhandelingshuishouding) & egalitaire omgangsvormen - hoewel regels en procedures vastgelegd voor omgang burgers en overheid + onderling

21.4.2: Binding en maatschappelijk middenveld.

Vat dit onderdeel samen in vier punten.

Dominante wetenschappelijke wereldbeeld → minder ruimte voor levensbeschouwing en overkoepelende waarheden & pluriforme eigen waarden, normen en betekenissen

Religie vooral in privé sfeer (geboorte en overlijden) door ontzuiling en ontkerkelijking → minder bindende kracht van religie

Traditionele verenigingsleven: grote loyaliteit van lid naar vereniging → indirecte en meer via de media lopende betrokkenheid van burgers bij maatschappelijke organisaties. De verenigingen die er nog zijn hebben wel een grote interne samenhang en dragen bij aan de gemeenschap → meer sociale cohesie

Globalisering en technologische vernieuwingen → uitgestrekte, flexibele, grootschalige sociale netwerken & minder geografische beperkingen → minder hecht maar wel meer mogelijkheid om opzoek te gaan naar gelijkgezinden → hechte subculturen

21.4.3: Binding en sociale netwerken.

Vat deze eindterm samen in vier punten.

1. Van meer mensen afhankelijk, maar van elk mens weinig afhankelijk
2. Minder afhankelijkheid en verbondenheid met directe geografische omgeving door technologische vernieuwingen
3. Contacten zijn lossier, veranderlijk, grootschaliger, veelvuldig en minder hecht
4. Meer mogelijkheden tot gelijkgezinden en subculturen (zelfgekozen bindingen) en minder vaste traditionele bindingen (familie, stand, klas)

Welke vier kanttekeningen bij sociale cohesie in de moderne samenleving worden er geplaatst?

1. Afgezwakte tegenstellingen door verzorgingsstaat voorzieningen → toegenomen sociale cohesie → calculerende gebruik vd voorzieningen door de moderne burger (niet moreel) → gevaar solidariteit
2. Hogere etnische diversiteit id directe woonomgeving → lagere sociale cohesie ivm schildpadgedrag. Of is het zo dat etnische diversiteit is in gebieden van achterstand
3. Globalisering → verlies aan functies vd staat & verlies aan nationale soevereiniteit → aantasting sociale cohesie. Plus: migratiestromen, frequentere internationale contacten (toerisme) en wereldwijd opererende massamedia
4. Sociale netwerken breiden zich uit → niet meer te overzien en niet te reguleren

21.5: Paradoxen van modernisering.

Vat elk van de drie beschreven paradoxen bondig samen.

Verzelfstandiging versus verafhankelijkking. Arbeidsdeling → verzelfstandiging maar ook wederzijdse afhankelijkheid & microniveau: meer vrijheid door bijv. wetenschappelijke en technologische vooruitgang → afhankelijker vd technische hulpmiddelen

Generalisering versus pluralisering. Generalisering = massaliteit en vervlakking → behoefte aan eigen, kleinschalige cultuur = pluralisering

Generalisering: proces waarin de wereld van hechte, maar sterk verschillende culturen plaats maakt voor een algemene, universele cultuur

Rationeel versus emotioneel. Moderne mens is rationeel handelend individu (succesvol zijn: zelfbeheersing, behoeftes uitstellen) → toename welvaart en beschikbare vrije tijd + individualisering → gevoelsleven ontwikkelen en openbaar uitdragen (media) en instant bevredigen van behoeftes

Subdomein E4: 22.1-22.

22.1: Opvattingen van politieke stromingen over globalisering.

Welke gevolgen heeft globalisering voor de sociale cohesie in de samenleving? Noem er vier.

1. Toename van afhankelijkheden
2. Afname van maatschappelijke solidariteit en samenhang
3. Cohesie over een grotere samenleving (hele wereld), maar minder sterk; wereldburger
4. Meer binding door media en communicatiemiddelen

Geef een bondige beschrijving van de visie van respectievelijk liberalen, confessionelen en sociaaldemocraten op globalisering.

Confessionelen: de lokale gemeenschap moet niet vergeten worden, maar tegelijkertijd zijn er kansen voor zorg voor anderen. Globalisering en de toenemende handel kunnen een bedreiging vormen voor het rentmeesterschap

Liberalen: globalisering biedt meer mogelijkheden voor vrijhandel tussen staten. Veel waarde aan marktmechanisme. Door duurzame manieren van ondernemen kunnen milieu en economische groei hand in hand gaan

Sociaaldemocraten: globalisering biedt kansen om wereldwijd te zorgen voor meer sociale gelijkheid (bijv door mensenrechten). Eventuele negatieve gevolgen tegengaan door internationale regelgeving en overeenkomsten. Eerlijke verdeling van schaarse zaken door mondiale afspraken

Geef een bondige beschrijving van de visie van respectievelijk liberalen, confessionelen en sociaaldemocraten op individualisering.

Confessionelen: mensen leven met elkaar in verbondenheid in een gemeenschap, individualisering kan dat bedreigen.

Liberalen: individuele vrijheid is het hoogste goed, ook als het ten koste gaat van bindingen tussen mensen (de mens is sociaal, hij zal er toch vrijwillig voor kunnen kiezen relaties tot stand te brengen).

Sociaaldemocraten: toegenomen mogelijkheden zijn positief, maar we moeten wel respectvol en tolerant blijven. Grotere sociale ongelijkheid door individualisering moet de overheid tegengaan.